

.....
45.868/
2

OSZK

AZ OKKULTIZMUS
K Ö N Y V E I

CONAN DOYLE
M I A
SPIRITIZMUS ?

A KULTURA KIADÁSA

AZ OKKULTIZMUS
KÖNYVEI

— 60

CONAN DOYLE

MI A SPIRITIZMUS?

AZ ÚJ KINYILATKOZTATÁS

FORDITOTTA
RÉVAY JÓZSEF

BUDAPEST, 1922

A KULTURA KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T. KIADÁSA
VI., TERÉZ-KÖRUT 5

45.868/2

Nincs még egy olyan probléma, melyen hosszabb ideig elmélkedtem volna s melyre vonatkozólag lassabban alkottam volna véleményt, mint a pszihikai kutatások és tünemények problémája. Az embert élete útján néha-néha egy-egy apró esemény kellemetlenül emlékezteti arra, hogy az idő — ifjúsággal, érett férfikorral — tovatűnik. Ilyen eset történt velem nemrégiben. A *Light* című, kitűnő kis folyóirat külön hasábot szentel az egy emberöltő (körülbelül 30 év) előtti események emlékezetének. Itt olvastam a minap meglepetésemre a tulajdon nevemet egy 1887-ből való levél alatt, melyben egy spiritiszta ülésen átélt érdekes élményemről számoltam be. Tehát érdeklődésem e probléma iránt régi és véleményem nem hebehurgyán alakult ki. Csak az utolsó két év folyamán nyilatkoztam

végérvényesen afelől, hogy a rendelkezésemre álló anyag bizonyító erejét kielégítőnek és meggyőzőnek ismerem el.

Remélem, hogy olvasóim nem fognak egoisztikus motívumokat tulajdonítani nekem, ha néhány személyes tapasztalatomat és az élém tornyosult nehézségeket ecsetelem. Éppen ezen az uton, amelyre így lépünk, lehet legvilágosabban és legélesebb körvonalakkal vázolni azokat az állomásokat, melyekre minden más kereső is bukkanni fog. Ha aztán ezt az utat együtt megtettük, olyan dolgokhoz haladhatunk tovább, melyek már nem annyira személyes, mint inkább általános jellegűek.

Midőn 1882-ben befejeztem orvosi tanulmányaimat, magam is, mint sok más ifju orvos, teljesen materialisztikus felfogást vallottam személyes rendeltetésünk kérdésében. De mindig komoly theista voltam, mert nekem úgy tűnt, mintha Napoleon kérdésére — akkor, mikor a csillagos egyiptomi éjszakában azt kérdezte az atheista tudósoktól: »És hát uraim, ki alkotta ezeket a csillagokat?« — sohasem adtak volna feleletet. Ha azt állítja valaki, hogy a mindenség változhatatlan törvények műve, azzal ok és idő szempontjából csak kitolja a feleletet. Mert ki alkotta ezeket a törvényeket? Magam nem gondoltam antropomorf istenre, mégis, már akkor is vallottam mai meggyőződésemet, hogy a természet minden jelensége

mögött egy értelmes, végtelenül bonyolult és magasztos erő rejtőzik és hogy véges értelmem éppen csak ezen erő létezésének megállapításáig tud hatolni. Épp így jó és rossz már akkor nagy és világos tények gyanánt tűntek elém, melyek nem szorulnak isteni kinyilatkoztatásra. De a mi kicsiny személyiségünk halál utáni életének kérdésében a természet minden analógiája tagadó bizonyítékul tűnt nekem. Amint a gyertya csonkig égett, eltűnik. Ha a villanyos-telep eltörik, megszűnik az áram. A test feloszlásával jön a vég. Önzésében mindegyikünk hajlandó feltételezni, hogy ő tulajdonképen megérdemelné, hogy továbbéljen. De ki merné megkockáztatni azt az állítást, hogy elfogadható ok volna arra, hogy a magasabb vagy alacsonyabb társadalmi rétegeknek átlagos naplopója és semmiházija személyiségében továbbéljen természetes halála után? Elvakultságnak tűnt nekem ilyesminek a feltételezése. Így tehát meggyőződésemm volt, hogy a halál valóban meghozza a véget, — ha nem is láttam okot az eféle tényben arra, hogy ez, arasnyi létünk idején, az emberiség iránt tartozó kötelességeink érzését csökkentően befolyásolja.

Ebben a kedélyállapotban jutottam elsőizben érintkezésbe a spiritiszta tüneménnyel. Mindaddig a világ legnagyobb ostobaságának tartottam az egész dolgot. Hallottam csaló médiumok leleplezéséről és csodálkoztam, hogy értelmes ember hogyan hihet ilyen

dolgokban. Ekkor néhány olyan barátommal találkoztam, akik e kérdés iránt érdeklődtek és résztvettem velük asztaltáncoltatással egybekötött üléseken. Összefüggő üzeneteket kaptunk. De félek, hogy ezen élményeink egyetlen eredményeként azt a tényt kellett leszögeznünk, hogy én barátaimra gyanakvó szemmel néztem. Az üzenetek igen gyakran hosszuk voltak és lökésszerűen érkeztek. Semmikép sem keletkezhettek véletlenül. Tehát kellett lennie valakinek, aki az asztalt mozgatta. Én barátaimat vettem gyanuba, ők valószínűleg engem. Mindenesetre talány meredt elém és nyomott hangulatban voltam, mert sehogysem tudtam magam arra a feltevésre szánni, hogy barátaim csalást tudnának elkövetni. És mégsem tudtam ezeket az üzeneteket másképp megmagyarázni, mint hogy valaki tudatosan nyomást gyakorol az asztalra.

Körülbelül ezidőtájt — 1886-ot irtunk — egy könyv került a kezembe: *Edmunds bíró visszaemlékezései*. A szerző, magas társadalmi állású férfin, az Egyesült Államok főtörvényszékének bírója volt. A felesége — írja ő — meghalt és neki éveken át inódjában volt érintkezésben maradnia vele. Minden kis részlet le volt írva. Érdeklődéssel, de teljes szkepticizmussal olvastam ezt a könyvet. Ugy tűnt nekem, hogy ez bizonyíték amellet, hogy egy kemény, gyakorlati, józan életet élő férfinak lehet egy gyenge pont az agyvelejében, ugyszólván mint reakció, mindennapos

foglalkozásának rideg tényeivel szemben. Nos hát, hol volt a szellem, melyről ez az ember fecsegett? Gondoljuk csak meg: ha valaki egy szerencsétlenség alkalmával megsérti a koponyáját, ezt esetleg egész jelleme együtt sinyli meg, magasrendű egyénből esetleg hirtelen alacsonyrendűvé változik. Nyilvánvaló, hogy alkohol, ópium és sok más hatóanyag teljesen elváltoztathatja az ember lelki életét. Tehát a szellem az anyagtól függ. Ezekben a keretekben mozogtak akkori érveim, mert nem tudtam fellendülni annak felismeréséig, hogy ilyen esetekben nem a szellem változik, hanem a test, melynek közvetítésével a szellem működik, épp úgy, mint ahogy semmi jogunk sincs a zenész létezését tagadni, ha hangszerét el is rontjuk, úgy, hogy csak hamis hangok jöhetnek belőle.

Mindazonáltal eléggé felébredt érdeklődésem, hogy olvassam az irodalomból azt, ami éppen kezem ügyébe akadt. Ekkor elálméklodtam: mennyi nagy ember van — a tudomány élén álló férfiak, — akiket áthatott az a meggyőződés, hogy a szellem az anyagtól független és hogy a szellem túlélheti az anyagot. Mindaddig, míg a spiritizmust nem tekinthettem egyébnek műveletlen emberek közönséges rászedésénél, fölényesen nézhettem le rá. Mihelyt azonban a spiritizmus olyan férfiakat talált szószólókul, mint Crookes (akit úgy ismertem, mint a legtöbbet ígérő, legtörekvőbb brit kémikusok egyikét), mint Wallace (aki Darwin-

nal vetekedett a pálmáért), mint Flammarion (a legkiválóbb csillagászok egyike), — igen, akkor már nem lehetett a dolgot olyan egyszerűn ad acta tenni. Bizonyára nem kerül nagy fáradságba fitymálva félredobni azokat az írásokat, melyekben ezek a kiváló férfiak gondos vizsgálataikat és érett következtetéseiket leírták. Nem nagy dolog azt mondani: »Na igen, hiszen éppen az, hogy van egy beteg hely az agyvelejében!« Nagyon nagy mértékben megelégedettnek kell lennie önmagával annak, aki egyszer csak nem jut oda, hogy önmagának is feltegye a kérdést: vajjon nincs-e esetleg a tulajdon agyvelejében ilyen sebhedt pont? Szkepticizmusom egy ideig abban a tényben talált táplálékra, hogy sok híres férfit, — mint Darwin, Huxley, Tyndall és Herbert Spencer — kinevette a tudásnak ezt az új ágát. Mihelyt azonban megtudtam, hogy ellenérzésük annyira ment, hogy még a tényállást sem akarták megvizsgálni, annyira, hogy Spencer úgy nyilatkozott, hogy ítéletét a priori okokra alapította, — annyira, hogy Huxley kijelentette, hogy a dolog őt egyáltalán nem érdekli, — akkor, igen, meg kellett vallanom, hogy ezek a férfiak, bármily nagyok voltak is különben tudományágukban, ebben a kérdésben legalább is nagyon tudománytalanul és dogmatikusan jártak el. Ezekkel ellentétben azok járnak a helyes úton, akik a tüneményt tanulmányozzák, törvényeit felkutatják, mert ez az út az egyetlen, mely minket minden tudományos

megismeréshez és fokozatos fejlődéshez vezetett. Szkepticizmusom nem állott immár oly szilárd alapon, mint ennekelőtte. Igaz ugyan, hogy a magam kísérletei némi-képen megerősítették, de mivel médium nélkül dolgoz-tam, olyan voltam, mint a csillagász, akinek nincs teleszkópja. Nekem magamnak nincsenek semminemű pszihikai erőim s munkatársaim körülbelül ugyanebben a helyzetben voltak. Együttesen éppen elég magnetikus erőt — vagy már akárminek is nevezzük — tudtunk összehozni ahhoz, hogy az asztal mozgását előidézzük és gyanus, gyakran igazán ostoba üzeneteket közve-títsünk. Ma is őrzöm még ezekre az ülésekre és nyi-latkozatokra vonatkozó feljegyzéseimet. Ezek azonban nem voltak mindig olyan egészen ostobák. Mikor egy-szer próbaképen kérdést tettem s meg akartam tudni, hány pénzdarab van a zsebemben, ezt a feleletet kap-tam: »Azért gyűltünk itt egybe, hogy nevelődjünk és felemelkedjünk, nem pedig, hogy rejtvényeket fejt-sünk...« Aztán pedig: »Mi a kedélynek nem kritikai, hanem vallásos hajlamait óhajtjuk ápolni!«

Ez bizonyára nem volt gyermekes nyilatkozat. En-gem azonban még egyre üldözött a félelem, hogy eset-leg az ülésnek valamelyik résztvevője önkéntelenül is nyomást gyakorolhatott az asztalra. Ezidőtájt olyan esemény történt, mely irtózáttal töltött el és előttem talányos maradt. Egy este a feltételek kitünőek voltak. A mozdulatok erősek voltak s láthatólag teljesen függet-

lenek kezünk nyomásától. Hosszu és részletes üzenetek érkeztek, melyek azt állították, hogy értelmes lénytől jönnek, mely a nevét is megmondta s mely valamikor egy kereskedelmi utazóé volt, aki nemrégiben Exeterben, a színházégésben veszítette el életét. Minden adat pontos volt s ő könyörögve kért, hogy írjunk családjának, mely állítólag a Cumberland grófságbeli Slattemere-ben lakik. Én irtam, de levelem a posta útján mint kézbesíthetetlen, visszajött... nagyon is természetes okokból. A mai napig sem tudom, hogy becsaptak-e minket, vagy a helységnév körül történt-e valami elnézés? De a helyzet ez volt s rajtam akkora kelletlenség vett erőt, hogy legalább egy időre az ügy iránt egész érdeklődésem megcsappant. Magában véve nagyon szép dolog volt szellem után nyomozni, de ha a szellem ostoba tréfákkal felelt, elérkezettnek látszott az idő végét vetni a dolognak. Ha valahol a világon volna egy ilyen Slattemere nevű helység, még ma is szívesen hallanék róla.

Ebben az időben Southsea-ben folytattam orvosi gyakorlatot. Ott lakott Drayson tábornok, különös jellem és a spiritizmus uttörője Angliában. Gondjaimmal hozzá menekültem s ő türelmesen végighallgatott. Sok aféle üzenet ostobaságáról mondott kritikám nem igen nyomott előtte a latban. »Önnek még nincsenek a fejében az alapvető ismeretek«, — mondta. — »Az igazság az, hogy minden, e földi husban rejlő szellem,

szakasztott úgy, amint van, minden belső változás nélkül átmegy a tulvilágra. Földünk tele van gonosz vagy buta emberekkel. Épp így a tulvilág. Nem kell velük szóbaállni, sem itt, sem ott. Az ember óvatos a társai megválasztásában. Tegyük fel például, hogy egy ember itt a földön magányos remeteként, társtalanul él házában. Nos, egyszer csak meg akarja nézni a vidéket és kidugja fejét az ablakon. Ugyan mi történék? Valószínűleg valami neveletlen kamasz, aki épp a közelben van, odakiáltana neki valami illetlenséget. Mindenesetre azonban bizonyos, hogy a remete semmit sem tudna meg e világ nagyságáról és bölcsességéről. Visszahuzná a fejét s azt gondolná, hogy a föld mégis csak nagyon nyomoruságos egy fészek. Szóról-szóra ugyanezt tette ön. Egy tervtelen ülésen, határozott cél nélkül belekukkantott a tulvilágba s éppen valami neveletlen ifjoncra bukkant. Menjen csak előre és igyekezzék valami értékeesebbhez jutni!«

Ez volt Drayson tábornok nyilatkozata s ha annakidején csak kevéssé is elégitett ki, ma azt hiszem, hogy úgy nagyjában közel járt az igazsághoz.

Ezek voltak első lépéseim a spiritizmus birodalmában. Még mindig szkeptikus voltam, de már mégis legalább »kereső« s ha valami átlagos színvonalu kritikustól azt hallottam, hogy itt egyáltalán semmi sincs, ami magyarázatra szorul, vagy hogy az egész história szédelgés, vagy hogy valami bűvészre volna szükség,

aki a csalást felderítse, akkor most már legalább tudtam, hogy az ilyen véleményeket ostobaságnál egyébre nem kell értékelnem. Igaz ugyan, hogy a magamgyűjtötte bizonyító anyag egyelőre nem volt elegendő arra, hogy egymagában meggyőzzön, de kitartó tanulmányom feltárta előttem, hogy mily mélyen behatoltak más emberek ebbe a tárgyba. Bizonyosságaik a maguk összességében oly sullyal estek a latba, hogy ilyesmivel a világnak egyetlen más vallási mozgalma sem dicsekedhetett. Ez ugyan még nem bizonyította az igazságát is, de mindenestre bizonyított annyit, hogy ezeknek a kutatásoknak megvolt a joguk, hogy tiszteletet követeljenek a maguk számára s ne dobják őket kicsinylőleg a szemétládába. Itt csak egy elszigetelt esetet akarunk kiragadni, egy olyan eseményt, melyet Wallace jogosan nevezett modern csodának. Értem azt az állítását, hogy D. D. Home (aki nem volt holmi fizetett kalandor, mint annyiszor állítják, hanem jó családból származott) 70 lábnyi magasságban a föld felett az egyik ablakból a másikba átlebegett. Nem tudtam rászánni magamat, hogy ezt elhiggyem. És mégis: a tényállást három szemtanu bizonyította: Lord Dunraven, Lord Lindsay és Wynne kapitány, mindhárman tekintélyes uriemberek, készek arra is, hogy a tényállást esküjökkel bizonyítsák. Ilyen körülmények közt nem marad más hátra, mint bevallani, hogy ebben az esetben a bizonyítás sokkal közvetlenebb volt, mint

azoknál az ősrégi eseményeknél, melyeket egy egész világ törhetetlenül igazaknak ismert el.

Ezen egész idő alatt folytonosan üléseket tartottam, néha sikertelenül, néha átlagos sikerrel, néhányszor azonban meglepő eredményekkel. Feljegyzéseimet ezekről az ülésekről megőriztem s itt kivonatot közlök belőlük, mely magukban zárt eredményeket tartalmaz, olyanokat, melyek a halál utáni életről eladdig vallott nézeteimmal annyira ellenkeztek, hogy nekem akkoriban inkább mulatságosaknak, mint épületeseknek tündek. De ma látom, hogy a *Raymond*-ban (Prof. Sir Oliver Lodge munkájában) s későbbi tudósításokban közölt adatokkal annyira megegyeznek, hogy most más szemmel nézem őket. Jól tudom, hogy mindezek a halál utáni életre vonatkozó tudósítások a részletekben eltérnek egymástól, mégis úgy vélem, hogy a halálon inneni életre vonatkozó saját tudósításaink épp így eltérnének egymástól a részletekben. A fődologban azonban mégis igen nagy a hasonlatosság, mely az említett alkalommal lényegesen eltért azoktól a képzetektől, melyeket az ülésen résztvevő két hölgy vagy én alkottunk magunknak. Két szellem küldött üzeneteket, — az egyik, előttünk teljesen ismeretlen néven Dorothy Poslethwaite-nek nevezte magát. Saját bemondása szerint: öt évvel azelőtt halt meg Melbourne-ben 16 éves korában, jelenleg boldognak érzi magát, munkája van, ugyanabba az iskolába járt, mint a közreműködő hölgyek

egyike. Miután ezt a hölgyet megkértem, hogy kezeit tartsa fel s mondjon egy-két nevet, alighogy az iskola akkori igazgatónőjének nevét említette, az asztal felborult. Ez mindenesetre egyuttal bizonyító erejű próbának tűnt nekem. A szellem továbbá elmondta, hogy az a szféra, melyben ő tartózkodik, körülöleli a földet, — hogy ő ismeretekkel bír a bolygókról, — hogy a Marsban az embereknel előrehaladottabb lények laknak, — hogy az ottani csatornák mesterségesen készültek, — továbbá, hogy az ő szférájában nincs testi fájdalom, lehetséges azonban a kedély elborulása, — hogy ott bizonyos kormányforma uralkodik, — hogy táplálékot vesznek magukhoz, — hogy ő katolikus hitű volt s most is az, hogy azonban sem jobb, sem rosszabb dolga nincs, mint a protestánsoknak, buddhistáknak, vagy mohamedánoknak, sőt hogy inkább valamennyinek egyforma a sorsa, — hogy Krisztust sohasem látta s nem tud róla többet, mint a földön, azonban hisz a befolyásában, — hogy a szellemek imádkoznak és új szférájukban meg kell halniok, mielőtt egy másikba átmennek, — hogy ismerik a szórakozásokat, például a zenét. Az ő szférája a fény és kacagás helye. Gazdagok épp oly kevésbé vannak ott, mint szegények s a viszonyok általában sokkal boldogabbak, mint a földön.

Miután ez a szellem eltávozott, az asztalt egy sokkal hatalmasabb erő ragadta meg s hányta-vetette

hevesen ide-oda. Kérdésekre kijelentette a szeilem, hogy egy férfinak a szelleme, — akit Dodd-nak akárok nevezni, — egy egykori híres krikett-játékosé, aklivel Kairóban komoly beszélgetéseim voltak, mielőtt elindult volna felfelé a Niluson és a Dongola-expedicióban halálát lelte volna. Időközben ránk köszöntött az 1896. év. Dodd-ot egyik hölgy sem ismerte. Kezdttem kérdéseket intézni hozzá, mintha csak mellettem ülne. Nagy gyorsasággal és határozottsággal küldte feleleteit, melyek gyakran épp az ellentétei voltak annak, amit vártam, úgy, hogy véleményem szerint semmiféle befolyást nem gyakorolhattam rájuk. Elmondta, hogy boldog s nem kíván a földre visszatérni. Szabadgondolkodó volt, azonban a tulvilágon emiatt nem kellett szenvednie. Az imádság jó eszköz arra, hogy összeköttetésben maradjunk a tulvilággal. Ha emberkorában többet imádkozott volna, mint szellem magasabb fokon állna. Szeretném itt felhívni a figyelmet arra, hogy ez a megjegyzés látszólagos ellentétben van azzal a bizonykodásával, hogy szabadgondolkodó volta miatt semmit sem kellett szenvednie. Mindenesetre sokan elhanyagolják az imádságot, még ha nem is szabadgondolkodók.

Halála fájdalom nélkül következett be. Jól emlékezett Polwhele-nek, egy fiatal tisztnek a halálára, aki előtte halt meg. Mikor ő maga meghalt, üdvözléssel fogadták, de Polwhele nem volt azok közt, akik üdvözölték.

Neki is munkát kellett végeznie. Tudott a Dongola-
esetről, de nem volt jelen Kairóban a halála utáni
gyászszünetben. Ismereteinek terjedelme nagyobb volt,
mint földi élete idején. Emlékezett kairói beszélge-
tésünkre. A lét tartama a legközelebbi szférában rö-
videbbre van szabva, mint a földön. Nem látta sem
Gordon tábornokot, sem bármely más híres személy
szellemét. A szellemek családonként és közösségben
élnek. Házastársak nem találkoznak szükségképen, azok
ellenben igen, akik a földön szerették egymást.

Azzal a szándékkal közöltem ezt az összeállítást,
hogy megmutassam, milyenek voltak a nekünk adott
közlések, melyek mind részletességüknél, mind össze-
függésüknél fogva minden bizonnyal különösen ked-
vező példát nyújtanak. Annyit mindenesetre bizonyít,
hogy sok kritikusnak az az állítása, hogy csupa bárgyu-
ságot közölnek velünk, igazságtalan. A fenti üzenetben
nem volt semmi ostobaság, hacsak nem nevezzük osto-
baságnak mindazt, ami megrögzött nézeteinkkel ellen-
kezik. Másfelől azonban — mi volt a bizonyítéka an-
nak, hogy ezek az állítások megfelelnek az igazságnak?
Otthagytak, megdöbbenően és zavarodottan, mert bizo-
nyítékot nem láttam sehol. Ma azonban, nagyobb ta-
pasztalattal, tudom, hogy ugyanilyenfajta jelentés sok
országban, igen sok emberrel, egymástól függetlenül,
közöltetett és azt hiszem, hogy a tanuk egybehangzó
vallomása egy bizonyítás minden esetében bizonyos ér-

téssel bir a tényleges igazság megítélésére. Azonban a jövőnek ilyenfajta képzetét akkor még nem tudtam beleilleszteni a magam filozófiai rendszerébe. Egyelőre tehát tudomásul vettem és tovább kutattam.

Folytatólag sok könyvet olvastam erről a tárgyról. Mindinkább megtanultam értékelni a tanuk tömegét és felfogni, mily lelkiismeretesen végezték megfigyeléseiket. Ezek sokkal mélyebb hatással voltak rám, mint a magam kis körének szűk határok közé szorított tüneményei. Ekkor olvastam Jacolliot ur könyvét indiai okkult tüneményekről. Jacolliot a sandernagor-i francia kolónia legfőbb bírása volt, kritikusan latolgató elme, erős elfogultsággal a spiritizmus iránt. Egész sor kísérletet végzett bennszülött fakirokkal, akik bizalommal voltak hozzá, mert rokonszenves ember volt s beszélt a nyelvükön. Leírja, hogy milyen gondosan megtett minden intézkedést, hogy a csalást lehetetlenné tegye. Hogy rövidre fogjam a szót, Jacolliot ott, a fakirjai közt megtalálta a médiumok sajátságos — és a haladottabb Európában ismeretes — erejének mindenfajta nyilvánulását, például mindazt, amit Home valaha is művelt. Megtalálta a test felemelkedését, tüzzel való műveleteket, távolban lévő tárgyak mozgását, növények rohamos növekedését, asztalok felemelését. A fakirok ezeket a tüneményeket Pitris vagy a szellemek műveinek nyilvánították. Az egyetlen különbség az ő el-

járásuk s a mienk közt az volt, hogy ők nagyobb értéket tulajdonítottak a közvetlen felhívásnak. Bizonykodásuk szerint ezek az erők az ősidőkből, még a káldeusok idejéből maradtak rájuk. Ezek a leírások nagy hatással voltak rám, mert itt teljesen független forrásból származtak pontosan ugyanazok az eredmények, anélkül, hogy amerikai csalás vagy modern kontárkodás szóba jöhetett volna, pedig ezeket a szemrehányásokat Európában elég gyakran hangoztatták hasonló jelenségekkel szemben.

Ezidőtájt hatott rám a Dialectical Society egy jelentése, bár ez még 1869-ben kelt. Ennek az értekezésnek rendkívül meggyőző a bizonyító ereje, azonban az akkori idő tudatlan és materialisztikus érzelmű ujságírói mégis gunyos kacajjal fogadták. És mégis nagyértékű okmány volt ez. Ez a társaság a jobb társadalmi körök egy csomó nagyszivű, világos fejű emberéből alakult azért, hogy a spiritizmus fizikai tünetényei után kutasson. A kutatások minden eredményéről bő tudósításban számolnak be, beleértve a körülményes óvórendszabályokat, melyeket védekezésül vezettek be a csalás ellen. Ha az ember ezeket a fejtegetéseket olvassa, arra a meggyőződésre jut, hogy lehetetlen más következtetés, mint amit a társaság célzott, tudniillik az, hogy a tapasztalt tünetények kétségtelenül valódiak voltak és olyan törvényekre és erőkre utaltak, melyeket a tudomány még nem kuta-

tott ki. Valóban nagyon sajátságos tény, hogy míg, ha a döntés a spiritizmusra kedvezőtlen lett volna, bizonyosan úgy üdvözölték volna, mint halálos dőfést az egész mozgalom ellen, míg ellenben most, hogy a tényállás a tüneteményeket megerősítette, csak gunyos fogadtatásban részesült. Az 1848-ban Hydesville-ben jelentkezett tünetemények óta a kutatások egész sorát hasonló sors érte, bele kellett törődnie ebbe a sorsba Hare, philadelphiai tanárnak is, aki hadba szállott a spiritizmus ellen és Szent Pálhoz hasonlóan, végül meg kellett adnia magát az igazságnak.

Körülbelül 1891-ben tagjává lettem a Psychical Research Society-nek (Pszihikai Kutató Társaság) és élveztem azt az előnyt, hogy minden jelentésüket olvashattam. A világ nagy hálával tartozik ezen társaság céltudatos buzgalmának és józan tudósításainak, ha ugyan éppen ez a józanság néha türelmetlenné is teszi az olvasót. Az az érzése van az embernek, hogy a tudósítás abban a törekvésében, hogy minden szenzációvadászatot kerüljön, nem hat éppen bátorítólag a közönségre, hogy hasznavehető tudomást szerezzen ennek a társaságnak kitűnő teljesítményeiről. A félig tudományos terminológia az átlagos olvasót visszariasztja. Jó volna néha annak a Rocky Mountains-beli amerikai prémvadásznak a szavaira gondolni, aki egy tudós akademikust kalauzolt s akiről nekem ezt mondta: »Ez az ember olyan okos volt, hogy egy-

általán nem lehetett megérteni.« De, ha nem vesszük számba ezeket az apró különösségeket, akkor el kell ismernünk, hogy mi mindnyájan, akik a sötétségben világosság után kutattunk, ezt a világosságot a társaság módszeres, fáradhatatlan munkájának segítségével megtaláltuk. Ez egyike volt azoknak a hatásoknak, melyek gondolataimnak alakot adtak.

És most más oldalról is mély hatás ért. Bár már eddig is tudomást vettem valamennyi nagy kísérletezőnek csodálatos élményeiről, mégsem találkoztam soha olyan kísérlettel, mely olyan rendszert akart volna fölépíteni, mely ezeket a tapasztalatokat egységesen összefoglalta volna. Most azonban olvastam Myer-nek *Human Personality* (Emberi személyiség) című monumentális könyvét, ezt a valóban nagyszerű munkát, melyből, mint éltető gyökérből, a megismerés fája fog kisarjadzani. Igaz, hogy Myer nem tudott minden »spiritualisztikus«-nak jelzett tünetemre közös formulát találni, de az agynak az agyra, kedélynek a kedélyre gyakorolt specifikus hatásának vizsgálatánál, melyet Myer maga »telepátiá«-nak nevezett, oly teljes és sok példával erősített bizonyítékot hozott, hogy ezt a jelenséget immár tudományos ténynek kell tekinteniök mindazoknak, akik nem akarnak szándékosan elzárkózni a bizonyítékok elől. Ez óriási haladást jelentett. Mert, ha egy emberi szellemnek egy másik emberi szellemre való távolból hatása lehetséges, akkor van-

nak bizonyos emberi erők, melyek egészen másképp viszonylanak az anyaghoz, mint azt eddig gondoltuk. A talaj megingott a materialisták lábai alatt és előbbi álláspontomat fel kellett adnom. Előbb már említettem: a láng nem létezhetik a gyertya nélkül. De itt a láng messzi távolságba hatott, bizonyos fokig saját erejéből. Tehát a felhozott analógia csalódás volt. Ha a kedély, a szellem, az ember intelligenciája a testtől függetlenül a távolba tud hatni, akkor itt éppen olyasvalamivel van dolgunk, ami bizonyos fokig önálló léttel bír. Miért ne élhetne ez a valami önállóan tovább akkor is, ha a test már elmúlt? Nemcsak, hogy nem régen meghaltaknak hatásai érvényesültek a távolból, hanem, ezekkel a hatásokkal együtt, meghaltaknak tényleges megjelenései is bebizonyíthatólag bekövetkeztek. Tehát ezeket a hatásokat az a bizonyos valami közvetítette, ami ugyan hasonlított a testhez, de mégis a testtől függetlenül működött és túlélte a test halálát. A gondolatolvasás legegyszerűbb esete mint első tag és a szellemnek a testtől független tényleges megnyilatkozása mint utolsó tag közt teljessé lett a bizonyítékok lánc. Egyik szem vezetett a másikhoz. Ez a tény, úgy gondolom, a rendszeres tudomány első nyomait és a rendet viszi be abba a felfordulásba, ami eddig csak megtévesztő és többé-kevésbé egymástól idegen tények pusztája gyűjteménye volt.

Körülbelül ezidőtájt érdekes élményem volt. Egyike

voltam annak a három kiküldöttnek, akiknek a pszichikai társaság megbízásából egy szellemek járta házban virrasztani kellett. Ugynevezett kísértet-esetről volt szó. Évek óta járta ott a lárma s az ostoba tréfák, nagyon hasonlóan ama klasszikus esethez, John Wesley családjában, Epworth-ban, 1726-ban, vagy a Fox-családban, Hydesville-ben, Rochester mellett 1848-ban előfordult esethez, mely utóbbi esemény a modern spirítizmus kiinduló pontja lett. Kirándulásunknak semmi szenzációs eredménye nem volt, de mégsem volt egészen hiábavaló. Az első éjjel nem történt semmi. A második éjjel borzasztó lárma hangzott föl, mintha valaki bottal csapkodott volna egy asztalra. Magától értetődik, hogy minden óvatossági rendszabályt alkalmaztunk, de a zajt mégsem tudtuk megmagyarázni. Arra azonban nem mertünk volna esküt tenni, hogy vajjon nem ravaszul kieszelt kamaszcsiny járatta-e velünk a bolondját. Ezzel a dolog akkor egyelőre befejeződött. Néhány évvel később azonban megtudtam a ház egyik lakójától, hogy rövidesen látogatásunk után a kertben egy régideje eltemetett gyermek csontvázára bukkantak. Valóban, ez nagyon különös volt. Ugynevezett kísértetjárta házak ritkák és olyan házak, melyeknek kertjében emberi csontvázak nyugszanak, remélhetőleg éppoly ritkák. Az a körülmény azonban, hogy mind a két eset egy ugyanazon házban előfordul, legalább is bizonyos fokig kétségtelenül a közölt

tünemény valódisága mellett szól. Emellett érdekes, hogy a Fox-család esetében hasonlóképen emberi maradványokról suttogtak és, hogy a pincében gyilkosság nyomait fedezték fel, bár sohasem lehetett kétséget kizáróan megállapítani, hogy valóban bűntény történt. Ha a Wesley-családnak sikerült volna kinzó szellemével összeköttetésbe jutnia, akkor — ebben alig kételkedhettem — bizonyára kiderítették volna ennek a háborgatásnak valamiféle motivumát. Szinte úgy tűnik, hogy egy hirtelen és erőszakosan megszakított életnek van még elhasználatlan tartalékereje, mely aztán szokatlan és kellemetlen uton és módon nyilvánulhat. Később volt még egy másik, hasonlóan különös élményem, melyet alább szándékozom leírni.

Ettől az időtől fogva a háboru elejéig nagyon elfoglalt életem pihenő óráiban folytonosan figyelmet szenteltem ennek a dolognak. Egész sor bámulatos eredményü ülést éltem meg, melyeken néhányszor a félhomályban materializációk mutatkoztak. Minthogy azonban a médiumot röviddel azután csalafinta fogásokon kapták, ezeknek az élményeimnek semmiféle bizonyító erőt sem tulajdonítottam. Mindenesetre egészen világos előttem az a tény, hogy bizonyos esetekben, mint például az Eusapia Paladino esetében a médiumok csaló beavatkozásokra vetemedtek, ha egyéni erejük csütörtököt mondott. Mégis valószínű, hogy más alkalmakkor csak valódi erőket hoztak működésbe. A

médium tevékenysége fejlődésének legalsó fokán tisztára fizikai, minden erkölcsi vonatkozás nélkül. Sok esetben kihagyó, anélkül, hogy saját akaratával ellenőrizhető volna. Eusapiát legalább is kétszer nagyon is otromba és buta csalásokon kapták rajta, bár más alkalmakkor többizben is eredményesen megállta a beható vizsgálatokat, amelyeket minden elképzelhető óvóintézkedés figyelembevételével tudományos bizottságok végeztek, olyan bizottságok, melyeknek a legjobb nevű franciák, angolok és olaszok voltak a tagjai. Én magam jobbnak tartom egy később rajtacsipett médiummal való élményeket egyáltalán számba sem venni. Nézetem szerint minden, a sötétben előidézett tünetny szükségképen sokat veszít értékéből, kivéve, ha bizonyító erejű üzenetek kísérik. Kritikusainknak szokása azt állítani, hogy, ha mi azokat a médiumokat, melyek egyszer vagy másszor megbízhatatlanoknak bizonyultak, kikapcsoljuk, szinte egész bizonyító anyagunkat kénytelenek vagyunk semmisnek tekinteni. A dolog azonban egyáltalán nincs így. Az említett kellemetlen eset idejéig sohasem vettem részt hivatásos médiummal tartott ülésen és mégis mindenesetre gyűjtöttem valamelyes bizonyító anyagot. D. D. Home, minden médiumok legnagyobbika, tünetényeit fényes nappali világosságban mutatta. Ő hajlandó volt minden-nemü próbának alávetni magát és soha a rosszhiszemű magatartásnak semmiféle vádját nem lehetett emelni

ellene. Ugyanigy volt több mással is. Az igazságosság követeli, hogy figyelembe vegyük a következőket: mégis csak csodálatos volna, ha ilyen médium alkalomadtán botrány nélkül uszná meg a dolgot, egy olyan lény, mely exponált helyen állva, kedvező kísérleti tárgya lesz a műkedvelő detektíveknek és a szenzációra éhes riportereknek. Hát még, ha titokzatos, az emberi megismerésnek ellenszegülő tüneményeket esküdtek és bírák előtt kell védelmezni, akiknek rendszeren semmi nemü ismereteik nincsenek tüneményekről és azoknak kísérő jelenségeiről. Mindenesetre káros az a ma szél-tében divó rendszer, mely a médium fizetését sikereitől teszi függővé. Manapság egy médium eredmények nélkül semmi fizetést sem kap. Csak akkor lehet ellenállni az erős kísértésnek, hogy valódi tünemények elmaradása esetén hamisakat csusztasson be, ha a hivatásos médiumnak, sikereitől függetlenül, biztosítva van rendes évi jövedelme. Az eddigiekben a háboru kezdetéig követtem saját nézeteim fejlődésmenetét. Remélem, számíthatok annak elismerésére, hogy óvatosan és megfontoltan fogtam munkához s távol volt tőlem minden hiszékenység, mellyel kritikusakink minket vádolnak. Igen, tulságosan elővigyázatosnak, tulságosan aggodalmasnak mutatkoztam, bűnös vonakodással elmulasztottam az igazság mérlegébe vetni azt a csekély befolyást, mellyel talán rendelkezem. Talán életem útján egész a végéig tovább is mint kereső haladtam volna, aki az egész dolog

felé ugyan szimpátiával, de mégis csak dilettáns érdeklődéssel fordul, körülbelül úgy, mintha valami nem személyes problémáról lenne szó (amilyen például az Atlantis létezése, vagy a Shakespeare-Bacon kérdés). Ekkor tört ki a háború és ennek komolysága megragadta lelkünket, mélyebb pillantást vettetett velünk hitünkbe s megmérte velünk annak értékét. Egy halálra sebzett világ közepében, melyből naponta feltolult hozzánk a hír fajunk virágának pusztulásáról, ifjuságunknak, a mi valóra nem vált reménységünknek megsemmisítéséről — — körülvéve anyáktól és feleségektől, akiknek nem volt világos fogalmuk arról, hová tűntek kedveseik... Ekkor hirtelen fellángolt bennem a megismerés, hogy az én keresésemben, melyet oly hanyagul és мүkedvelő módon üztem, nem a tudományos megismerés törvényein kívül álló erő tanulmányozásáról van szó, hanem valami roppant nagy dologról, a két világot elválasztó falak lebontásáról, a tulvilágból jövő közvetlen, letagadhatatlan hiradról, reményt fakasztó üzenetről, vigasztaló, vezető kinyilatkoztatásról az egész emberiség számára legnagyobb nyomorúságának idején. A dolog tárgyi oldala elvesztette érdekét, mert mihelyt az ember annak valódisága és igazsága felől megállapodásra jutott, ebben a tekintetben már el is ért a végső célhoz. De mérhetetlenül nagyobb jelentőségű a válásos mérlegelés. A telefoncsengő magában véve meg lehetőszen gyermekes berendezés... de életbevágó fon-

tosságu híradásnak a jelzőjévé válhatik. Nekem úgy tűnt, hogy a nagy és kis tünemények a telefoncsengő szerepét játszották. Egymagukban jelentéktelenek, de ők harsogták az emberiség fülébe a jeladást: »Fel! Serkenjetek fel! Segitsetek, ime jelek érkeznek! Ezek vezetnek a híradáshoz, melyet Isten küldeni akar nektek!« Valójában nem a jelekről van szó, hanem a híradásról. Igen, nekem úgy tűnt, mintha új kinyilatkoztatás tárulna az emberek elé. Még senki sem tudja megmondani, hogy mennyire van e kinyilatkoztatás fejlődésének állapotában, melyet én Keresztelő János-állapotnak szeretnék nevezni. Még senki sem tudja, hogy szabad-e a jövőben nagyobb teljességet és világosságot várni. Én meg vagyok róla győződve és hangsúlyozom, hogy mindezeket a fizikai tüneményeket mindenkinek, aki egyáltalán ad valamit ezeknek megvizsgálására, tagadhatatlanul valódiaknak és bebizonyítottaknak kell elismernie. Mindazonáltal magukban véve, mint egyes jelenségeknek, még sincs semmi jelentőségük. Igazi értékük inkább abban a tényben van, hogy egy roppant tudást támogatnak és objektív valószerűséggel ruháznak fel, melynek eddigi vallásos nézeteinket gyökeresen befolyásolnia kell, ugyannyira, hogy azok számára, akik a körülményeket átgondolták és magukat azoknak megértéséig fölküzdötték, a vallás igazi ténnyé lesz, — — már nem csak a hitnek, hanem tényleges élménynek a tárgyává. Most a kérdésnek ezt az oldalát

veszem szemügyre. Eddigi megjegyzéseimhez hozzá kell fűznöm, hogy a háboru óta néhány rendkívüli alkal-
mam kínálkozott azon általános tények valódiságának
és igazságának megerősítésére, melyeknek alapján né-
zeteimet megalkottam. Egy hölgynek, L. S. kisasszony-
nak, aki házunkban élt, megvolt az automatikus írás
adománya. A médium sajátos erőinek minden lehető
formái közül éppen ezt a formát — az automatikus
írás képességét — kellene a legkiméetlenebb vizsgálat
alá venni. Igaz ugyan, hogy kevésbé alkalmas arra,
hogy mások félrevezetése céljából visszaéljenek vele,
mégis nagyon könnyen önámításhoz vezet, ami még
végzetesebb és veszedelmesebb. Vajjon az illető sze-
mély a maga erejéből ír-e, vagy valóban jelen van —
mint ő állítja — egy erő, mely őt ellenőrzi, mint a
zsidók bibliai történetíróját, aki azt állította, hogy el-
lenőrzés alatt állt? Nem tagadom, hogy L. S. kis-
asszony esetében néhány üzenet valótlan volta kiderült
s hogy különösen időmeghatározás tekintetében teljesen
megbízhatatlanok voltak. De mindezek ellenére az igaz-
nak bizonyult jelentéseknek száma sokkal nagyobb volt,
mintsem hogy véletlen kitalálás vagy egyéb véletlen
találkozás magyarázatul szolgálhatott volna. A Lusi-
tania megtorpedózása után a reggeli lapok kijelentették,
hogy, amennyire eddig ismeretes, emberéletben nem
esett veszteség. A médium rögtön ezt írta: »A veszte-
ség rettenetes és nagy befolyással lesz a háborura«. Ez

a jelentés kétféle irányban is igaznak bizonyult, mert az emberéletben szenvedett veszteség volt az első erős ösztönzés arra, hogy Amerika beleavatkozzék a háboruba. Ezenkívül ez a hölgy egy meghatározott napra előre megmondta egy fontos távirat érkezését, sőt még a táviratkihordó nevét is megmondta, egy oly személyiség nevét, aki mint táviratkihordó egyáltalán nem jöhetett tekintetbe. Mindent összevéve, senkisémmel kételkedhetett a médiumban kívülről működő erőben, ha a becsuszott hibák nem is kerültek el figyelmünket.

A háboru első idejéből egy más esemény is világosan él emlékezetemben. Egy krónikus betegségben szenvedő hölgy, aki engem érdekelt, meghalt a vidéken. Az ágyánál morfiumot találtak és a hullavizsgálatnál megjelent esküdtek eldöntetlennek tekintették azt a kérdést, hogy öngyilkosság történt-e vagy nem. Egy héttel később üléssem volt Vout Peters urral. Egész sor határozatlan és lényegtelen nyilatkozat után hirtelen kijelentette: »Van itt egy hölgy, aki egy idősebb aszszonyhoz támaszkodik. Ezt a szót ismételve: morfium — — már háromszor mondta.« Az öntudata akkor zavaros volt. Nem szándékosan követte el. »Morfium!«

Majdnem szóról-szóra így hangzottak a médium nyilatkozatai. Telepátiára gondolni sem lehetett, mert nekem ebben az időben egész más gondolatok jártak a fejemben és ilyenfajta üzenetet nem vártam.

Még, ha a személyes élményeket teljességgel nem is vesszük tekintetbe, még akkor is nagy bizonyító erővel támogatja ezt a mozgalmat az a csodálatos irodalom, mely az utolsó néhány év alatt keletkezett. Még, ha nem is volna más spiritiszta irodalom, mint az alább megnevezett, az utóbbi években megjelent öt könyv, nézetem szerint, még akkor is elegendő volna ez az öt, hogy minden értelmes kutató bebizonyítottaknak tekintse a tényeket. Értem a következő könyveket: *Raymond Lodge* tanártól, *Psychical Investigations* (Pszihikai nyomozások) *Arthur Hill*-től, *Reality of Psychical Phenomena* (A pszihikai tünetmények valósága) *Crawford* tanártól, *Threshold of the Unseen* (A tulvilág küszöbe) *Barrett* tanártól és *Ear of Dionysius* (Dionysius füle) *Gerald Balfour*-tól.

Mielőtt rátérnék az új vallásos kinyilatkoztatás kérdésére, hogy tudniillik miben áll és hogyan jutunk hozzá, szeretném a tárgynak egy más oldalát érinteni. Ellenfeleink állandóan két különböző irányból támadtak minket. Elsősorban azt állítják, hogy az általunk felhozott tények nem igazak. Ezzel a szemrehányással már foglalkoztam. Másodsorban azt vetik szemünkre, hogy tilos területen és alapon állunk, melyet kerülnünk kellene. Minthogy én egy relativ materialisztikus világnézet álláspontjáról indultam ki, rám nézve személyileg ennek az ellenvetésnek sohasem volt jelentősége. Azonban másoknak szeretnék néhány rövid megfontolást fi-

gyelmükbe ajánlani. Isten bizonyára egyik képességünket sem azzal a rendeltetéssel adta, hogy azokat semmi körülmények közt se használjuk. Maga az a tény, hogy bizonyos képesség birtokunkban van, magában véve is bizonyíték arra, hogy szent kötelességünk azt kipróbálni és kifejleszteni. Igaz, minden képességgel vissza lehet élni, ha elveszítjük természetes érzékünket az iránt, hogy hol az a határ, ameddig értelmünk el tud vinni bennünket. Azonban ismétlem: egy képesség birtokának pusztá ténye kényszerítő ok arra, hogy kötelességünk azt mint törvénszerű erőt kihasználni.

És itt emlékeznünk kell arra, hogy az emberi megismerés minden előrehaladásánál mindig felzudultak — többé-kevésbé oda illő bibliai szövegek palástjában — ezek a hangos vádak a »tiltott tudás« ellen. Ez volt osztályrésze a modern asztronómiának. Galileinek tényleg vissza kellett vonnia tanítását. Megszenvedte ezt Galvani és az elektromosság tana. Tapasztalta Darwin, akinek, ha néhány századdal előbb született volna, tüzhalált kellett volna halnia. Tapasztalta Simpson, midőn szüléseknél kloroformot akart alkalmazni, mert nemde, meg van írva a bibliában: »Fájdalommal szülj gyermeket?« Valóban, ilyen szemrehányás, melyet annyiszor alkalmaztak és annyiszor ad acta tettek, nem tarthat igényt többé arra, hogy komolyan számba vegyék. Azoknak azonban, kiknek szemében a teológiai aggodalmaskodás még ma is bot-

ránykő, szeretnék két kis írást ajánlani, mindkettőt papok tollából. Az egyik: *Is Spiritualism of the devil* (Az ördög műve-e a spiritizmus?), Fielding Ould lelkésztől, a másik *Our self after death* (Énünk a halál után), Arthur Chambers lelkésztől. Charles Tweedale lelkész iratait is ajánlhatom. Midőn én első ízben hoztam nyilvánosságra saját nézeteimet ezen problémákról, Wilberforce archidiakonus volt egyike az elsőnek, aki helyeslését kifejezte előttem.

Vannak teológusok, akik nemcsak, hogy ellenszempülnek ennek a kultusznak, hanem arra az állításra is vetemednek, hogy az eféle tünemények gonosz szellemektől származnak, melyek meghalt kedveseink alakját öltik magukra és azt hazudják, hogy mennyei régiók tanítói. Az eféle emberek aligha tapasztalták személyesen valaha is, hogy milyen vigasztaló és felemelő hatásuk van ezeknek az üzeneteknek arra, aki kapja őket. Ruskin bevallotta, hogy a halál utáni életre vonatkozó meggyőződését a spiritizmusból merítette. Mindenesetre némileg logikátlan és hálátlan dolog volt tőle hozzátenni, hogy minekutána erre a megismerésre szert tett, nem kívánja, hogy még valami köze legyen a spiritizmushoz. Azonban sok ember van — quorum pars parva sum, — akik fenntartás nélkül kijelenthetik, hogy e területen végzett kutatásaik révén fordítottak hátat a materialisztikus világnézetnek és tértek meg a jövőendő élet hitéhez s mindahhoz, ami ezzel

a hittel összefügg. Ha ilyesvalami az ördög műve, akkor csak annyit lehet mondani, hogy az ördög sajátlatraméltó kontár a maga mesterségében, mert olyan eredményeket idéz elő, melyek előreláthatólag nagyon kevésbé felelnek meg szándékainak.

A KINYILATKOZTATÁS

Ezek után némi megkönnyebbüléssel foghatok ezen kérdésnek kevésbé személyes álláspontból való vizsgálatához. Az imént új tanításról beszéltem. Mi utonmódor jutunk ehhez? Lényegileg az automatikus írás útján — ha az emberi médium keze ellenőrzés alatt áll, vagy — állítólag — egy meghalt ember ellenőrzése alatt (mint miss Julia Ames médium esetében), vagy egy állítólagos felsőbb lény ellenőrzése alatt (mint mr. Stainton Moses esetében). Ezeket az írott közléseket nagyszámu, trance-állapotban elmondott nyilatkozatok egészítik ki, valamint szellemek szóbeli jelentései, melyeket a médiumok száján át közvetítenek. Néha közvetlen hangok útján jöttek ezek, mint azt Usborne Moore tengernagy *The Voices* (A hangok) című

könyvében leírja. Alkalmilag üléseken asztaltáncoltatás útján is jöttek; két ilyen esetet saját tapasztalatomból az imént irtam le. Az is előfordult (mint például egy miss Morgan-tól leirt esetben), hogy az üzenetet egy gyermeknek a keze közvetítette.

Magától értetődőleg rögtön feltámad az ellenvetés: honnan tudjuk hát, hogy ezek az üzenetek valóban a tulvilágról származnak? Honnan tudjuk hát, hogy a médium nem az öntudat állapotában ír-e, vagy, hogy, ha öntudatlanul végzi az írásbeli közlést, nem a tudatalatti játssza-e a döntő szerepet? Ez a kritika teljességgel jogosult s ezt minden egyes esetben kiméletlenül gyakorolni is kell. Mert, ha az egész világ megtelne silány prófétákkal, ha valamennyien érvényesíteni akarnák a maguk nézeteit, nem hozva fel más bizonyítékot azoknak igazsága mellett, mint a maguk bizonykodását, akkor kétségtelenül visszacsusznánk a kritikátlan vakhit sötét századaiba. Csalhatatlan jeleket kell ennélfogva követelnünk, jeleket, melyeket megvizsgálhatunk, mert különben nem volna meg a közlések megvizsgálásának lehetősége. Egy prófétától a régi időkben jeleket követeltek. Ez józan követelés volt, melynek még ma is megvan a jogosultsága. Ha valaki jelentéssel jön hozzám a halál utáni állítólagos életről, anélkül, hogy más bizonyítékot hozna, mint saját állítását, akkor az ilyenfajta tudósítás a papirkosárba vándorol. Az élet tulságosan rövid ahhoz, hogy az ilyen

termékek hitelességét mérlegelhessük. Ha azonban olyasvalaki jön hozzám, mint Stainton Moses az ő *Szellem-tanításai*-val, melyek állítólag a tulvilágról származnak és ez az ember egész sor abnormis adománnyal rendelkezik (Stainton Moses egyike volt a legkitünőbb, leginkább sokoldalú médiumoknak, akiket Anglia valaha is a világnak adott), akkor a dolgot már komolyabb megvilágításban szemlélem. Továbbá, ha miss Julia Ames a saját földi életéből olyan eseményeket közölhet Stead urral, amelyekről Stead urnak annakelőtte semmiképp sem lehetett tudomása és, ha ezek a közlések igazaknak bizonyulnak, akkor az ember mindenesetre inkább hajlandó a közléseknek azt a részét is igaznak elfogadni, amelyet nincs módunkban megvizsgálni. Vagy pedig, ha Raymond le tud írni egy fotografiát, melynek soha egyetlen másolata sem jutott el Angliába és, ha bebizonyult, hogy ez a leírás a fényképpel hajszálnyira egyezik, továbbá, ha Raymond médiumos erővel megáldott idegenek száján át földi életének minden lehető mindennapos apróságát elmondhatja, — olyan adatokat, melyeket saját rokonai megvizsgáltak és igazaknak találtak — vajjon oktan-e akkor a feltevés, hogy a halál utáni tapasztalatainak és a közlés idejébeli létfeltételeinek leírása legalább bizonyos mértékben megfelel a tényleges viszonyoknak? Vagy, ha Arthur Hill ur üzeneteket kap olyan emberektől, akiknek a létezéséről fogalma sem volt és, ha ezen üzeneteknek min-

den apró részlete igaznak bizonyult, oktan-e akkor a következtetés, hogy az ilyen igaz adatoknak küldői a saját jelenlegi állapotukról is hű felvilágosítást adnak? Többféle rendelkezésemre álló eset közül csak néhányat említek. Nekem az a fontos, hogy ez az egész rendszer, kezdve az asztalmozgás legalacsonyabb fizikai tünetén egészen egy prófétának legmagasabb, ihletett megnyilatkozásáig, egységes egészet alkot, melynek tagjai egymásba kapcsolódnak. És midőn ennek a láncnak első igénytelen szeme az ember kezébe tétetett, ez azzal a szándékkal történt, hogy szorgalommal és értelemmel keressük fölfelé vezető utunkat, föl a kinyilatkoztatáshoz, mely a másik végen vár reánk. Az igénytelen első láncszem miatt nem szabad fitymálva vállat vonnunk, nem szabad gunyosan mosolyognunk az asztal mozgásán, a csörgődobok röpülésén, bármily gyakran visszaéltek is — csaló szándékkal — eféle tünetünkkel. A leeső alma megtanított a nehézkedés törvényire, a forrásban lévő teásédény meghozta a gőzgépet, a vonagló békacomb megnyitotta az elektromosság területét; épp így a hydesville-i igénytelen tünetények a kutatás oly területeit nyitották meg, melyeken az utolsó husz év alatt Anglia legjelentékenyebb szellemei foglalkoztak, s már ma is oly eredményeket értek el, melyek ivatva vannak az emberi megismerést magasabb, soha előbb el nem ért régiókba emelni.

Oly férfiak, kiknek véleményét nagyrabecsülöm, különösen Sir William Barrett, nyomatékosan állítják, hogy pszihikai kutatás és vallás lényegükben különböznek egymástól. Ez valóban így van, tudniillik abban az értelemben, hogy egy pszihikai kutató emellett igen rossz ember lehet. De a pszihikai kutatások eredményei s az ezekből folyó dedukciók és tanítások a lélek folytatódólagos életét hirdetik, lefestik ennek az életnek a mikéntjét, földi magatartásunknak reá gyakorolt befolyását. Ha mindez különbözik a vallás fogalmától és lényegétől, akkor be kell vallanom, az eféle különbség érthetetlen előttünk. Szememben éppen ez a vallás, a vallásnak igazi, lényeges magva. Ezzel nem mondtuk azt, hogy most szükségképen új vallásnak kell keletkeznie. Magam személy szerint remélem, hogy ez nem fog bekövetkezni. Valóban, ma megglehetősen szerteágaznak a vélemények vallási kérdésekben. Inkább azt remélem, hogy az új megismerés nagy egybeforrasztó erőnek fog bizonyulni az egyetlen, bármely vallással kapcsolatban bebizonyítható ténynek, mikor is mindegy, hogy ez a vallás keresztény, vagy nem keresztény világnézetű-e, hogy ez az új megismerés közös, szilárd alapját fogja alkotni a vallási hitvallások különböző formáinak (ha már egyszer úgy áll a dolog, hogy ezeknek különböző alakokban kell élniök azért, hogy a kedély és értelem különböző alakú típusaiban visszhangra találhassanak). Déli fajok mindig

szelidebb formát kívánnak, mint északiak. A nyugat mindig kritikusabb lesz, mint a kelet. Az embereket éppenséggel nem lehet egy kalap alá foglalni. Ha azonban a tulvilágról származó hiteles híreket elismerjük széles alapul, akkor az emberi nem nagy lépést tett előre a vallásos béke és egység felé.

Most az a kérdés ötlík fel, hogy milyen hatással lesz az új megismerés a régebbi szervezett vallási tanításokra és filozófiákra, azokra a világnézetekre, amelyek mindeddig megadták az irányt az emberek cselekedeteinek.

Az új kinyilatkoztatás ezen világnézetek közül egyetlenegyét semmisít meg: a materialisztikusát. Beölöm nem beszél a materialisták elleni ellenséges indulat. Véleményem szerint ők a maguk egészében tekintve, éppoly komoly és erkölcsös közösség, mint bármely más. De az a tény világos, hogy, ha szellem anyag nélkül létezhetik, akkor a materialista tanítás lábai alól kisiklik a talaj, melyen nyugszik. Ezzel egész rendszerük összeomlik.

A tulvilágról hozott tanítás elfogadása a hagyományos kereszténységet is változás alá vetné. Itt azonban inkább tisztulásról és fejlődésről van szó, mint ellenmondásról. Az új tanítás súlyos félreértéseket oszlatna el, melyek régtől fogva aggasztották a gondolkodó elmét, azonban megerősítené és kétségbevonhatatlan bizonyítékkal támogatná a halál utáni

élet tényét, mely minden vallásnak alapja. Megerősitené magasabb lények létezését, melyeket eddig angyaloknak neveztünk, megerősitené az örökké emelkedő szférák létezését, melyben Krisztus, a szellem, kifejti működését, — a szférákét, amelyek végtelen magasságokba nyulnak át, úgy, amint mi a mindenhatóság és istenség fogalmával kötjük össze őket. Fenntartaná a mennyország képzetét, az ideiglenes bűnhődés állapotáról szóló tanítást, mely inkább megfelelne a tisztító tűz, mint a pokol fogalmának. Lényeges pontokon tehát az új tanítás egybeesik a régi hittel. Minden vallás minden komoly hívőjének a leghatalmasabb szövetséges gyanánt kellene üdvözölnie az új kinyilatkoztatást s nem volna szabad irtóznia tőle, mint valami ördögi találmánytól.

És milyen vonatkozásokban hatná át a keresztény vallást az új kinyilatkoztatás?

Sokakban föltámad az a gondolat — bármily sajnálatos is —, hogy a keresztény vallásnak tovább kell fejlődnie. Az alkalmazkodás következménye az élet törvénye. A keresztény vallás nagyon is sokáig ellene szegült ennek a fejlődésnek, mindaddig, hogy templomai félig kiürültek, hogy végre hívőinek serege főképen asszonyokból állott, hogy a társadalmi ranglétra legfelső fokán a műveltek, a mélységben pedig a szegények elidegenedtek tőle, városban és falun egyaránt. Ez a jelenség minden keresztény felekezetben

mutatkozik s közös forrásból származik. Az idevágó ellenvetéseket sokan így fogalmazzák:

»Mi elidegenedtünk a keresztény vallástól, mert tanításai, melyeket minden részletükben tényekként hirdettek, értelmünket és igazságérzetünket nem elégítik ki. Mi nem látjuk igazságosnak egy ártatlan helyettesítőnek az áldozatát. Mi szigorúnak tartjuk annak az istennek igazságot-akarását, aki ilyen eszközökkel lágyíttatja meg magát. S közülünk sokan nem bírnak megérteni eféle kifejezéseket: »Megtisztult a bárány vére által«, vagy »Megváltás a bűntől«. Mindaddig, míg bűnbeesés egyáltalán szóba jöhetett, az eféle fordulatokat egy s más módon meg lehetett magyarázni. Mióta azonban úgy látjuk, hogy bűnbeesés talán nem is volt, — mióta egyre növekvő ismeretekkel nyomozhatunk elődeink után, az ősemler s a barlanglakó ember állapotán át vissza a majomszabásu embernek az emberszabásu majomból való kifejlődésének messze távoléba, — mióta módunkban van a fejlődésnek erre a roppant időtartamára visszatekinteni, azóta felismertük, hogy az élet a fokozatos tökéletesedés útján küzdötte magát idáig. Viszont a bűnbeesés szorosan összefügg a megtorlással, a megváltással, az eredendő bűnnel, a misztikus keresztény filozófia jelentékeny részével.

Egyoldaluan hangsúlyozták Krisztus halálának emberi tényét. Nincs abban semmi különös, hogy em-

berek egy eszményért föláldozzák az életüket. Minden időkben haltak meg emberek meggyőződésükért. Így halt meg a háboruban ezer és ezer angol ifju francia földön. Bármily szép is magában véve a szentírás elbeszélése, Krisztus halálának emberi tényét felfokozták, pedig az élet föláldozása egy reform szolgálatában nem egészen elszigetelt jelenség. Krisztus halálával ellentétben az ő életének jelentőségét tulságosan kevésbé hangsúlyozták. Tanításának igazi fönsége életében van. Bármily szórványosak is a ránk maradt tudósítások, egyetlenegy sem tudósít életének olyan mozzanatáról, mely nem volna fenséges. Csupa türés másokért, csupa könyörület, csupa nagyszerű mérséklet, csupa bátor meggyőződés, mindig haladásra törs u j ösztönzések számára hozzáférhető, nincs benne semmi keserűség azon nézetekkel szemben, amelyek ellen küzd, ha ugyan néha-néha e nézetek szűkkeblű képviselőivel szemben kifejezést is adott bosszuságának. Különösen szeretetreméltónak tünik az a buzgalma, hogy a vallás szellemére helyezze a súlyt s félredobja az üres formulákat és hangzatos szavakat. Mindenki számára ragyogó példája volt a magasztos értelemnek és a gyengékkel való együttérzésnek. Ez az élet, mely oly csodálatosan emelkedik ki a mindennapiságból, inkább ez az igazi középpontja a keresztény vallásnak.«

Miféle felvilágositást kaphatunk tulvilági szellem-

vezéreinktől a kereszténység e kérdéseire vonatkozólag? Az ő nézeteik éppoly kevésbé egybehangzóak, mint a mi nézeteink itt a földön. Ha egy csomó üzenetüket összefoglalom, lényegében a következő eredményre jutok: »Halottaink között van sok fölényes szellemlény, melyek a fejlődés különböző fokain állnak. Ha a régi vallási képzetekkel érintkezésben akarunk maradni, angyaloknak nevezhetjük őket. Magasan fölöttük lebeg a szellemlények legfelsőbbike, akiről még tudomásuk van — nem az Isten, mert Isten oly végtelen, hogy lehetetlen közelebből megismerniök, — hanem olyan lény, mely Istenhez közelebb áll s ennél fogva az ő szerepét tölti be. Ez a Krisztus-szellem, ennek különös gondjára van bízva a föld. Ő szállt le a földre a nagy romlottság idejért — mikor a föld szinte oly romlott volt, mint manapság, — hogy nagy életének tanulságát adja az embereknek. Azután visszatért szféráiba s örökségül hagyta példáját, mely imitt-amott még ma is talál követőkre.« Így hangzik a szellemek tanítása Krisztusról. Nincs benne semmi megtorlásról vagy megváltásról. Ellenben számomra észszerű és érthető, úgy, hogy én legalább, készséggel hajlandó vagyok hinni benne.

Ha ez a nézet a kereszténységről általánosan elfogadtatnék s a tulvilágról, mint új kinyilatkoztatás, szóval és tényekkel megerősítést nyerne, akkor olyan hit keletkeznék, mely egyesítheti a különböző egyhá-

zokat, mely összhangba volna hozható a tudománnyal, mely helyt tudna állni minden támadással szemben s határtalan időkig fenntartaná a keresztény hitet. Akkor végre ütne a hit és tudomány közötti kibékülés órája, — lidércnyomástól szabadulnánk meg és a lelkek békéje kötne össze mindnyájunkat. Véleményem szerint ez az átalakulás nem hirtelen győzelem vagy erőszakos forradalom alakjában fog jönni, hanem mint az igazság csendes-békés érvényesülése, mint ahogy a magunk földi életén belül is egyes durva képzetek lassan-lassan elhalványulnak. A szorongattatás idején, mikor az ember lelkét gondok szaggatják fel, mint valami szántóföldet, melyen végighasít az eke, akkor érkezik el az igazság-magvak elvetésének pillanata. És így nyomoruságos napjainkból a jövőre bizonyára szellemi aratás érlelődik.

Ha ma az újtestamentumot spiritisza tudásom fényénél olvasom, az a meggyőződés érlelődik meg bennem, hogy az ókeresztény egyház Krisztus tanításának bizonyos részét nem hangsúlyozta eléggé. Nézetem szerint a mai keresztény filozófiában a halálon aratott győzelemre vonatkozó bibliai célzások nincsenek eléggé kidomborítva. Mindazok számára azonban, akik, ha még oly ködösen is, de átpillantottak a fátyolon, mindenki számára, akiknek megadatott megérteni — ha még oly leheletszerűen is — a tulvilágról feléjük nyújtott kezeket, mindezek számára tényyé lett a halál legyő-

zése. Ha olvassuk a szentírásban a gyakori vonatkozásokat oly tüneményekre, melyek előttünk jól ismeretek (mint például testek lebegése, tüzes nyelvek, zugó szél, spiritisztikus adományok eredménye: csodák véghezvitele), akkor bizonyosak vagyunk afelől, hogy a központi tény: az élet további megmaradása s az érintkezés a halottakkal, már akkor kétségtelenül ismeretes volt. Felfigyelünk az eféle nyilatkozatoknál: »Itt nem tett csodákat, mert az embereknek nem volt hitük.« Vajjon nem egyezik-e ez teljesen a pszihikai törvényekre vonatkozó saját ismeretünkkel? Vagy mikor Krisztus — amint a beteg asszony érinti — így szól: »Ki érintett engem? Sok »erény« távozott belőlem.« Kifejezhette-e világosabban azt, amit még ma is mondana egy gyógyító médium, pusztán azzal a különbséggel, hogy a médium »erény« helyett az »erő« szót használná? Vagy amikor ezt olvassuk: »Tedd próbára a szellemeket, vajjon Istentől jönnek-e.« Vajjon egy ülésen nem ugyanezt a tanácsot adnók-e egy ujoncnak?

A kérdés oly nagy terjedelmű, hogy itt éppen csak érinthetem. Mégis azt hiszem, hogy éppen ez a pont, melyet a keresztény egyházak mostanában oly elkeseredetten támadnak, valóban a magva az egész keresztény tanításnak. Azoknak, akik efelől többet akarnak olvasni, ajánlom dr. Abraham Wallace könyvecskéjét: *Jesus of Nazareth*. Azt a véleményt fejezi ki ebben, hogy Krisztus csodái mind a tőlünk most is

jól ismert pszihikai törvények keretein belül mozognak. Két példát már az előbb közöltem, sok más található még az említett iratban. A materializáció folyamatának leírása a két próféta által rendkívül pontosan egyezik a pszihikai törvényekkel és épp ezért meggyőző erővel hat. Péterre, Jakabra és Jánosra esett a választás — ők alkották a pszihikus kört — midőn a »halott« ujból életre szólított; valószínűleg bennük volt meg az adomány a legnagyobb mértékben. Meg kell figyelnünk, hogy tiszta levegőjű magas hegyre esett a választás, megfigyелendő a közreműködő médiumok kébultsága, — a színváltozás — a ruházat sugárzása — a köd és a szavak: »Építsünk három szentélyt«, vagy mint egy másik szöveg mondja: »három kunyhót vagy cellát.« Éppen ez az ideális hely pszihikai erők koncentrálására és materializációk előidézésére. Mindezek a részletek szilárd alapot adnak az ilyenfajta folyamatok megítélésére. Ezenkívül: azok az adományok, melyeket Szent Pál mint a Krisztus tanítványaiban megkívántató követelményeket felsorol, azonosak egy erősen ható médium adományaival, — beleértve a próféta i tehetséget, a gyógyító erőt, csodák (vagyis fizikai tünetmények) előidézését, ihletve látást stb. (V. ö. I. Korinth. XII. 10—11).^{*} Valóban, a korai

^{*} „Némelyeknek pedig adattatnak isteni erőknek cselekedésére való ajándékok; némelynek pedig jóvendőmondás; némelynek pedig a Lelkeknek megválasztatások ajándéka; némelynek pedig különböző nyelvek nemeinek tudása, némelynek pedig nyelvek magyarázások. De mindezeket cselekszi ugyanazon egy Lélek, osztogatván azokat kiváltképen mindeneknek a mint akarja.“

keresztény egyház át volt hatva a spiritizmustól és úgy látszik, hogy hívei nem törődtek azokkal az ótestamenti parancsokkal, melyek spiritisztikus erők alkalmazását megtiltották, azzal a szándékkal, hogy ezeket kizárólagos használat és haszon céljából a papságnak tartsák fenn.

A HALÁL UTÁNI ÉLET

Ama nagy kérdés felől, hogy mi módon fog hatni az új kinyilatkoztatás a keresztény tanításra s a kereszténységre, kétségtelenül kiki különböző véleménynyel lehet. Nem kívánjuk most bolygatni ezt a kérdést, inkább kíséreljük meg fogalmat alkotni magunknak arról, hogy mi sors vár reánk halálunk után. Efelől az adatok eléggé bőségesek s egybehangzók. Sok országban s különböző időkben érkeztek az elhaltaktól idevágó üzenetek, keverve a tulajdon világunkra vonatkozó adatokkal, melyeknek helyességét ellenőrzés útján meg lehetett állapítani. Ilyen esetekben jogosultnak tartom azt a feltevést, hogy a bebizonyíthatatlan is igaz lesz, ha a bebizonyítható igaznak bizonyul. Ha ezenfelül ezekben az üzenetekben, — mind általánosságban, mind olyan részletekben, melyek min-

den eddigi képzetünktől gyökeresen eltérnek, — nagy megegyezés mutatkozik, akkor — úgy gondolom — kellően megokolt annak feltevése, hogy hitelt érdemelnek. Hihetetlennek tűnik nekem, hogy mintegy husz, előttem fekvő üzenet, melyek különböző forrásokból származnak s mind egybehangzók, mégis mind hamis lehetne. Hihetetlennek tűnik nekem, hogy az elköltözöttek igazat mondanának a mi világunkról, de valótlanlanságot a saját magukéről.

Nemrégiben egy héten belül két tudósítást kaptam a tulvilági életről. Az egyik egy magas egyházi méltóság valamely közeli rokonától származott, a másik egy skót iparos feleségétől. Egyikük sem tudhatott a másiktól semmit s a két tudósítás mégis annyira hasonlít egymáshoz, hogy valósággal szóra-szóra egyeznek.

Úgy tűnik nekem, hogy szeretteink s a tulajdon magunk sorsát illetőleg az üzenet végtelenül vigasztaló. Az elhaltak mind megegyeznek abban, hogy a meghalás könnyű és fájdalomtalan s hogy a legfelségesebb békesség és a roppant megkönnyebbülés állapotába vezet át. Az elhalt szellemalakban talál ismét önmagára, mely szakasztott mása előbbi testének, de eltűnt belőle minden betegség, gyengeség és idétlenség. Ez a megdicsőült test ott áll vagy lebeg földi mása mellett, tud annak s a többi ott tartózkodó embernek jelenlétéről. A közvetlenül előbb bekövetkezett halál-

nak ebben a pillanatában a megdicsőült még közelebb van az anyagi állapothoz, mint később bármikor. Innen magyarázható, hogy leginkább éppen ebben a pillanatban történnek azok az esetek, hogy a szellemtest, melyet eltölt egy, a távolban időző személy gondolata, elsiet és megjelenik ennek a személynek. Azon 250 eset közül, melyeket mr. Gurney megvizsgált, 134 eféle megjelenés a halál pillanatában következett be. Elképzelhető, hogy a szellemtestnek éppen ekkor vannak még anyagi tulajdonságai oly mértékben, hogy egy szimpatikus emberi szem őt észreveheti, míg később ez a lehetőség eltűnedezik. Mindazáltal eféle megjelenések a halálesetek összességéhez viszonyítva nagyon ritkák. Ugy gondolom, hogy a legtöbb esetben az éppen elhalálozottat sokkal jobban megrendíti tapasztalatának roppant volta, mintsem hogy másokra tudna gondolni. Ő megpróbál érintkezésbe lépni azokkal, akiket lát, de úgy veszi észre, hogy éteri testének hangjai és nyomása nem elegendők arra, hogy a csak durvább ingerek számára hozzáférhető emberi érzékszervekre hatást gyakoroljanak. Nem vethetnők-e fel itt — legalább csak spekulatív megfontolásul — azt a kérdést, vajjon nem bizonyulnának-e alkalmasaknak a pszihikai tünetekre vonatkozó ismereteink bővítésére esetleg a spektrum legtulsó végének a sugarai, melyeket csak különös segédeszközök alkalmazásával tudunk észrevenni, vagy talán a hanglebegések, melyeket csak egy

diafragma rezgései útján lehet kimutatni? Ezt azonban csak úgy mellékesen jegyzem meg.

Az éppen elhalálozott hirtelen tudatára ébred annak a ténynek, hogy az élőkön kívül más lények is tartózkodnak a térben, melyek előtte éppoly világosan láthatóknak tünnek. És közöttük jól ismert arcokat pillant meg. Érti, hogy megcsókolják azok, akiket szeretett, érti, hogy kezén fogják. Bámulattal s csodálkozással eltelve lebeg át ezeknek társaságában új létébe, minden anyagias tárgyon keresztül, miközben magasabb lények veszik át a vezetést, kik már vártak az új jövővényre.

Igy hangzik a határozott híradás. Ezt újból és újból meghozzák, egyik mint a másik, oly állhatatossággal, mely számot tart a hitelességre. Ez a tanítás lényegesen különbözik bármely régi teológia doktrínáitól. A meghaltak szelleme nem változik megdicsőült angyallá, sem pokolra kárhozott bűnössé — nem, ő a tulajdon előbbi én-je marad, la maga erejével és gyengeségével, a maga bölcsességével és balgaságával, mint ahogy egyéni külsőjét is megtartotta. Valóban, fel kellene tételeznünk, hogy az élmény roppant volta még a legléghábnál s legeggyűgyűbbnél is tisztító erőként működik. Azonban a külső benyomások itt is csakhamar letompulnak. Az új környezetben is felszínre törhet a régi természet és a léha léhaként élhet tovább, mint üléseink bizonyítják.

És most — új életébe való belépése előtt — meglepi a szellemet az alvás, melynek tartama különböző, — néha szóra is alig érdemes ideig, néha hetekig és hónapokig tart. Raymond kijelenti, hogy az ő alvása hat napig tartott, — ugyanezt az időtartamot kaptam válaszul magam is egyik személyes élményem alkalmával. Viszont mr. Myer azt jelentette, hogy őt nagyon hosszú ideig nyugőzte le az öntudatlanság. Én úgy képezem a dolgot, hogy az alvás tartama földi gondjaink és szellemi kimerőltségünk fokának felel meg. Minél nagyobb ez, annál hosszabb az alvás, hogy kitörölje a földi benyomásokot. A kis gyermeknek valószínűleg nincs is szüksége ilyen átmenetre. De ezek a megjegyzések tisztán spekulatív megfontolások. Mindenesetre minden nyilatkozat jelentékeny egyezést mutat abban a tekintetben, hogy mihelyt az új lét első benyomása elműlt s mielőtt az új kötelességek megkezdődtek volna, beáll az öntudatlanságnak egy periódusa.

Midőn a szellem álmából felébred, gyenge, — gyenge, mint a földi gyermek születése után. De csakhamar visszatér ereje s ezzel megkezdődik az új élet.

Gondolatmenetünk most a menny és pokol fogalmaihoz vezet. A pokol, mint állandó tartózkodási hely, visszariaszt, de a bűnhődés eszméje, a tisztító büntetés gondolata, aféle tisztító tűz, kellő megerősítést nyer a tulvilágról származó hírekben. Eféle büntetés nélkül nincs igazságosság a világegyetemben.

Lehetetlen feltételeznünk, hogy egy Rasputin-nak ugyanaz legyen a sorsa, mint Damien atyának. A büntetés éppoly biztos, mint amilyen érzékeny. Kevés komoly esetben áll csak annyiból, hogy alacsonyabb fokon álló lelkeknek alacsonyabb szférákban kell tartózkodniok, bűnük tudatával, de egyuttal azzal a reménnyel is, hogy a maguk bűnbánata felsőbb lények támogatásával tökéletesíteni és magasabb szférába emelni fogja őket. A felsőbb lények tevékenysége részben ebben a megváltó munkában áll. Miss Julia Ames mondja pompás, halála után megjelent könyvében ezeket az emlékeztető szavakat: »Az égben legnagyobb öröm a poklot kiüríteni.«

Ezeket a vizsgálatra és tisztulásra szánt szférákat inkább aféle gyógyító helynek kellene tekinteni gyengélkedő lelkek számára, mint a büntetés eszközének. Egyébként minden üzenet megegyezik abban, hogy a tulvilági létfeltételek gyönyörűségesek. Akik összetartoznak, egymásra találhatnak. Azok, akik szeretik egymást, vagy akiknek közös érdekeik vannak, egyesülnek. Az élet tele van vonzó tevékenységgel és senki sem kívánna a földre visszatérni. Ezek mind az üdvösség és az öröm hírei és nem vak reménységen és misztikus képzelgésen alapulnak. Ezt nyomatékosan ismétlem. Megerősíti őket a bizonyítás minden törvénye, melyek azt követelik, hogy egy tudósítás, mely sok egymástól független tanutól egyhangulag közöltetik, igényt tarthat

arra, hogy igaznak fogadjuk el. Ha eféle jelentés megdicsőült lelkekről szólna, akik azonnal megtisztultak minden emberi gyöngeségtől s állandó extázisban a Mindenható trónja körül jönnek-mennek, akkor jogunk volna ilyen hiradást az emlékképek egyszerű visszhangjának tekintenünk, mint ahogy ilyesmire minden médiumként szereplő személyt tanítottak ifjukorában. Valójában azonban ezek a jelentések egészen másként hangzanak, mint bármely meglévő vallási rendszer tanításai. Támogatja őket továbbá az a tény is, hogy elvégre is — állandóságukat számba sem véve — olyan tünemények hosszú sorának végeredményét képviselik, melyeknek valódiságát mindenki igazolta, aki csak megvizsgálta.

Ami általában illeti a halál utáni életről szóló tanítást, mindenesetre azt az ellenvetést lehetne tenni, hogy a vallásos hit is megadja nekünk ezt a megismerést. De bármily nagyszerű is az egyes ember személyes hite, ez a tömeg birtokában mindig kétélű kardnak bizonyult. Ha volna minden embernek közös hite és ha az emberi nem intézményei állandóak volnának, akkor rendben volna a dolog. Csakhogy ez nincs így. A »vallásos hit« kifejezéssel olyasvalamit jelölünk, aminek igazságától ugyan át vagyunk hatva, de bizonyítani nem mindnyájan tudjuk. Az egyik így szól: »Én ezt hiszem.« A másik azt feleli! »Én azt hiszem.« Mindketten adósak maradnak a bizonyi-

tással és bizonyítás helyett harcba szállnak egymással, akár szellemileg, akár, mint régi időkben, fizikai fegyverekkel. Az erősebb szívesen üldözi a gyengébbet és téríti őt kényszerű eszközökkel a maga »igaz hitére.«

II. Fülöp meggyőződése erős, tiszta volt és ezért logikus következetességgel 100.000 németalföldit leöletett abban a reményben, hogy honfitársaikat a maga igazságához téríti. Ha föl tudnának emelkedni az emberek annak megismerésére, hogy egyáltalán nem erényes dolog egy állítás bebizonyíthatatlansága esetén annak igazságul való elismeréséhez folyamodni, akkor kénytelenek volnánk figyelembe venni a tényeket és logikus következtetéseket vonni belőlük, hogy ezeknek alapján esetleg általános egymást-megértéshez jussunk. Éppen ezért oly becses az én szememben ez a pszichikai mozgalom. Alapja némiképen szilárdabb, mint a mindenféle hagyományok és intuiciók-adta alap. Ez voltaképen a földről és tulvilágról való mai megismerésünk — tehát kettős megismerés — alapján álló vallás, ellentétben a pusztán csak saját földünk antik hagyományain alapuló megismeréssel.

Nem szabad a jövő világot úgy elképzelnünk, mintha az diszes, szabályosan beültetett kerthez volna hasonló, melyet könnyű leírni. A hírnökök, akik velünk érintkezést keresnek, valószínűen valamennyien a fejlődésnek többé-kevésbé azonos állapotában vannak és egyformán ugyanazt az élet-hullámot képviselik, amint az

földünk partjairól visszazuhan. Ezek a közlemények többnyire a csak nemrég meghaltaktól származnak és idővel gyengülnek, amint azt várni is lehet. Ebben a tekintetben tanulságos az a tény, hogy Krisztus Pálnak és többi tanítványainak néhány évvel halála után, mint a hagyomány mondja, újból megjelent és, hogy az első keresztények közül egyik sem állítja, hogy őt később ismét látta volna. Ritkák azok az esetek, melyekben hosszabb idő előtt elhaltak határozott bizonyítékait adják létezésüknek. Ezen okból a mi hireink bizonyos tekintetben egy és ugyanazon generációtól származnak s nem szabad őket végérvényes, hanem csak hézagos jelentéseknek tekintenünk. Hogy a szellemek a maguk fejlődési fokának megfelelően milyen különböző világításban látják a dolgokat, kiderül miss Julia Ames példájából, aki eleinte állandó összeköttetést akart létesíteni, majd 15 év múlva kijelentette, hogy milliónyi szellem közül alig egyetlen egy kívánczik az emberekkel az érintkezést fenntartani, miután már a maguk szerettei a tulvilágra vezető utra tértek. Bármily egyoldalúak és hézagosak is tehát a hozzánk jutó jelentések, mégis kitartóan egybehangzók és tökéletlenségükben is rendkívüli figyelmet érdemelnek, mert a tulajdon magunk és szeretteink sorsáról adnak hírt. Valamennyien megegyeznek abban, hogy az a fázis, melyet az elhaltak először elérnek, csak korlátolt ideig tart s hogy utána a fejlődés más fázisai sorakoznak. De

ugy látszik, hogy a különböző fázisbeli hozzátartozók érintkezése bensőbb, mint a mi érintkezésünk szellemországgal. Az alacsonyabb fejlődési fokon álló lények nem léphetnek fel tetszésük szerint a magasabb fejlődés szféráiba, de a felsőbb lények leszállhatnak az alsóbbakhoz. Az ő létük s a földi lét legtökéletesebb alakja közt közeli analógia van. Itt a test élete — ott a szellemé. Táplálkozás — pénz — érzéki élvezet — fájdalmak — elmultak, végük van. De az intellektuális, szellemi és lelki megismerés kibővült és megnövekedett. A nyelvek különbözősége többé már nem akadályozza az egymást-megértésnek, mert a gondolat tölti be a szó helyét. Hogy mily szorossá lesz a rokonlelkek összefüggése, mutatja Myer, Gurney és Roden Noël példája, akik földi életükben együttesen dolgoztak és jóbarátok voltak. Üzeneteiket mrs. Holland' útján küldötték, akit egyikük sem ismert. És mégis minden üzenet olyan részleteket hozott, melyek az elhaltakra jellemzők voltak s melyeket ismerőseik valódiaknak ismertek el.

Megrajzoltuk most a tulvilági lét legegyszerűbb alakjának körvonalait. Azonban a maga egészében tekintve ez a lét éppenséggel nem egyszerű. A mi szemünk csak ködös derengésben érzékeli a végtelen szférákat, melyek amott a sötétségbe nyulnak le, emitt a megdicsőülésbe vezetnek fel, valamennyien egyetlen jó-ságos akaratnak, az élet teljességének szolgálatában.

Abban is megegyezik valamennyi üzenet, hogy semmiféle vallásnak földi hitvallása a hitvallónak nem biztosít semmiféle előnyöket ebben a szellemvilágban. Minden az egyéni jellemről, a földi fejlődésben kiküzdött foktól függ. Oly hitvallások, melyek az imát ápolják és a tekintetet fölfelé irányítják, becsesebbek, mint azok, melyek a tekintetet a porba szegeztesik. Tehát ebben az értelemben, tudniillik mint lépcsőnek a szellemélethez, minden hitformának megvan az értéke az egyes emberre, de semmi más értelemben nincs. Ha a tibeti ember a fémhenger bugásának hallatára beismeri, hogy van egy lény, mely magasabb, mint az ő hegyei, akkor ez jól van. Ennek az egy célnak a szolgálatában jól van. Ilyen dolgokban nem szabad tulságosan szörszálhasonlatosító kritikusoknak lennünk.

Még egy dolgot megfontolás alá kell vennünk itt. Első pillanatra feltűnőnek és meglepőnek látszik, de egy kis megfontolás után teljesen érthető lesz. Értjük azt a tulvilágról állandóan visszatérő bizonykodást, hogy az épen elhalálozott ember nem tudja, hogy ő halott és hogy hosszú, néha nagyon hosszú időre van szüksége, hogy ezt a tényt teljesen megértse. Minden hirdetés megegyezik abban, hogy a zavarodottságnak és kábultságnak ez az állapota ártalmas, mert befolyásolja a fejlődést. Azonban a tényleges igazságnak már a földi életben való megismerése megakadályozhatja ezt a kábultságot. Ha az új viszonyok oly teljesen

elütőknek bizonyulnak attól, amire az élet tudomány és vallás tanították, ha az elhaltra minden annyira egészen váratlanul rázudul, akkor nem csoda, ha ezt a roppant új élményt zavaros, idegenszerű álomnak tekinti. Minél keményebben megcsontosodtak nézetei a merev ortodoxiában, annál lehetetlenebb lesz számára ezeket az élményeket mindazzal együtt, amit jelentenek, valóságként fölfogni. Éppen ezen okból — úgy, mint sok más okból is — hoz az új kinyilatkoztatás fölöttébb üdvös megismerést az emberiségnek. Kevésbé fontos, bár azért mégis gyakorlati jelentőségű az a megismerés, hogy az előregedett embereknek, magas koruk ellenére is, állandóan törekedniök kellene, fejlődésükön és tökéletesedésükön tovább munkálkodni. Ha az öregeknek nem is jut már a földön elegendő idő osztályrészükül, hogy ezt az új szerzeményt értékesítsék, mégis, amit megszereztek, lelki tulajdonuk marad, mely elkiséri őket a tulvilágra.

A tulvilági élet apró részleteire itt talán ne térjünk ki, éppen azért, mert apró részletek. Nemsokára ugyanis valamennyien megérjük őket. Csak balga kíváncsiság kérdezősködhetik már most utánuk.

Sokan panaszkodnak, hogy ez a halottak által számunkra leírt tulvilág nagyon materiális az ő izlésüknek. Nos, ezen a világon is van egy és más, ami

másképen van, mint, ahogy kívánnók. És azért mégis megvan. Ha azonban ezeket a panaszokat meg akarnók vizsgálni és iparkodnánk olyan rendszert felállítani, amely az idealistákat kielégíthetné, akkor feladatunk meglehetősen nehézé válnék. Hát nem lennénk egyebek a jövődöben, mint lehellet... gáznemű, az éterben lebegő képződménye a boldogságnak? Ilyenforma ezeknek az embereknek az elképzelése. De, ha nem él tovább egy test, mely a mienkhez hasonló, ha egyéniségünk megszűnik, akkor mi magunk is megszűnünk és megsemmisülünk. Mi csábító volna abban egy anyára nézve, hogy egy megdicsőült személytelen lénygel találkozzék? Vajjon nem ezt mondaná-e: »Te nem vagy az én elvesztett fiam... én az ő szőke haja után vágyom... szivből jövő nevetése után... apró egyéni tulajdonságai után, melyeket úgy szerettem.« Ugy van, ez az, ami után az anya kívánczik. És egyúttal ez az, amiben része lesz. Azonban eféle kívánságok nem teljesülhetnek olyan teljes átalakulás révén, mely lehetetlenné tesz minden emlékezést az anyagra és minket a lebegő lényegnélküliség bizonytalan atmoszférájába helyez.

Másfelől érvényesülni akar az az ellentétes nézet, hogy egy erőteljes képzetekben, tetterős akarásban bővelkedő élet a tényleges környezetben össze lehetne kötve ilyen éteri anyaggal. És itt arra kell gondolnunk, hogy minden képzetünk csak relativ.

Ha el tudnánk képzelni egy ezerszeresen sűrűbb,

nehezebb világot, mint a mi földi világunk, akkor ennek a lakói bizonyára nem éreznék másféléknek a maguk életviszonyait, mint mi a mieinket. Mert az ő sajátos erejük, hajlamuk és tulajdonságaik arányosak volnának. Ha azonban ezek a teremtmények összeköttetésbe jutnának velünk, akkor minket különös, könnyű, szellem-szerű atmoszférában élő éteri lényeknek tartanának. Bizonyára figyelmen kívül hagynák, hogy mi épugy tudunk érezni és cselekedni, mint ők, mert köztünk és környezetünk közt harmónikus, arányos összhang van, épugy, mint náluk.

Épugy nekünk is ugy tűnik, mintha ezek a szellem-lények füst- és árnyékeletet élnének. Mi is elfelejtjük, hogy náluk harmónikus, arányos összhang van, ugy, hogy szellemország, mely esetleg pusztá álmoként rémlik föl előttünk, a maga lakóinak tényleges valóságot jelent, épugy, mint nekünk a földi világ és, hogy az egyik szellemtest a másik szellemtest számára époly kézzelfogható és érzékelhető, mint az egyik földi test a másik földi test számára.

PROBLÉMÁK ÉS HATÁROK

Hagyjuk el egyelőre ezt az álláspontot, mely távolabbi kilátást nyújtott nekünk ezen kinyilatkoztatás tulajdonképeni lényegére és valódiságának bizonyítékaira és forduljunk ama kevésbé fontos meggondolások felé, amelyek keresésem folyamán feltolultak előttem. Halottainknak ez a hazája — saját tudósításuk alapján — úgy látszik, meglehetősen közel van hozzánk, oly közel, hogy álmunkban állandóan fölkeressük. Mindnyáján láttuk már, hogy az emberek szeretteik elvesztésekor nem dőltek az örültség karjaiba, amint vártuk volna, hanem csendes önmegadásban felmagasztosultak. Ez a felmagasztosulás és önmegadás annak gyümölcse, hogy viszontlátták halottaikat. Ha ezen álombeli élményük teljesen elmosódik is emlékezetükben, annak ál-

dása tudatuk alatt tovább működik. Igaz ugyan, hogy szellemországgal való összeköttetésünk éppugy minde-
nestül meg van szakítva, mint a villanyos áram, ha
kikapcsoljuk. Mindazonáltal néha, a másodperc egy tö-
redékében valami ismeretlen ok még tovább működik
és ekkor történik az, hogy az alvó, körülfonva az átélt
gyönyörűség sugaraitól, visszatér az álmországból.
Ilyenkor keletkeznek a prófétikus álmok, melyek közül
már nagyon sok igaznak bizonyult. Magamnak is volt
nemrégiben egy személyes élményem, melynek egész
jelentősége talán még nem mutatkozott meg, de minden-
esetre már ma is eléggé különös. 1917. április 4-én
azzal az érzéssel ébredtem, hogy valami közlést kaptam.
De emlékezetemben csak egyetlen egy szó maradt meg,
ez a szó: »Piave.« Tudtommal sohasem hallottam még
ezt a szót, mely most a fejemben kóválygott, Mint-
hogy azonban helynévként hangzott, öltözködés után
azonnal dolgozószobámba mentem s utána néztem at-
laszomban. És tényleg ott szerepelt a mutatóban, mint
egy olasz folyó neve, körülbelül 40 mérföldnyire a
harcvonal mögött, mely abban az időben győzelmesen
nyomult előre. Alig tudtam volna akkor nagyobb való-
színűtlenséget elképzelni, mint hogy a harcvonat vissza-
mehessen a Piave folyóig s hogy ott fontos katonai
események játszódhassanak le. Mindaméllett oly erős
hatással volt rám az álom, hogy írásbeli jegyzőkönyvet
vettem fel s ebben megkockáztattam azt az állítást,

hogy ilyenféle esemény fog történni. Ezt a jegyzőkönyvet 1917. április 4-én feleségemmel és titkárommal aláírtam. Ma már ismeretes a történelmi tény, hogy hat hónappal később, egyik állást a másik után feladva, az egész olasz harcvonal kénytelen volt visszavonulni, míg végre a Piave folyónál állapodott meg, még pedig olyan helyzetben, melyet a katonai kritika tarthatatlannak bélyegzett. Ha a továbbiakban nem is történnék semmi több (ma, mikor e sorokat írom, 1918. február 20-ika van), mégis — feltéve, hogy egy tulvilági barátom prófétikus közlést adott nekem — a »Piave« név közlése teljességgel igazolt volt.

Ezen kutatások alkalmával felmerül az a kérdés, hogy milyen terjedelműek a szellemlényekben lakozó erők. Az emberek ezt kérdik: »Ha valóban vannak szellemlények, miért nem teszik meg ezt vagy amazt?« A felelet többnyire így fog hangzani: »Mert nem tudják megtenni.« Ugy látszik, az ő erőiknek épügy határ van szabva, mint a mieinknek. Ez kiderül több író-médium keresztbe-levelezéséből, akik egymástól teljesen függetlenül azzal a szándékkal operáltak, hogy egybehangzó s a véletlentől semmikép sem befolyásolt eredményeket érjenek el. Bár a szellemlények, úgy látszik, pontosan tudják, hogy milyen természetű az a jelentés, mellyel az élők fogalomkincséhez hozzáférkøzhetnek, mégsem tudják bizonyosan, hogy mily mértékben érik el céljukat. A velük való összeköttetés meg-meg-

szakad. Így a keresztbe-levezelési kísérleteknél folytonosan ezt kérdezik: »Megértettétek?« vagy: »Helyesen volt ez így?« Még azoknak is, akik mint Myer és Hodgson szoros vonatkozásban álltak pszihikai médiumaikkal s pontosan tudták, mit lehet elérni, még nekik is nehézségekkel kellett megbirkózniok, ha anyagi tárgyakról volt szó, például, ha egy írott okmány tartalmát akarták megtudni. Azt hiszem, hogy az eféle nehézségeket csak materializáció révén lehet legyőzni s hogy a nevezettek bizonyára nem rendelkeztek az ön-materializáció erejével. Ilyen meggondolás révén bizonyos világosság derül arra az ismeretes, ellenfeleinktől oly sűrűn idézett esetre, hogy Myer nem tudott bizonyos szavakat megmondani, melyek egy zárt tartóban voltak elrejtve.

Ezen a módon bizonyára sok tévedést meg lehetne magyarázni. A tulvilágról származik az az előttem értelmesnek tűnő adat, hogy a szellemlények tájékozottan és biztonsággal közölhetnek ugyan adatokat a maguk állapotának körülményeiről, hogyha azonban a földi szférákba visszarántjuk őket és földi próbákhoz ragaszkodunk — amit néha kénytelenek vagyunk megtenni, — akkor olyan helyzetet teremtünk, mely sokkal nehezebb és éppen ezért tévedésekre adhat alkalmat.

Még más dolgot is fel lehetne hozni ellenünk. A szellemlények csak a legnagyobb nehézségek árán tudnak neveket közölni velünk — oly tény, mely sok

üzenetükre a határozatlanság és bizonytalanság bélyegét nyomja, úgy, hogy azok semmikép sem látszanak ki-elégítőeknek. Kerülgetik a tárgyat, anélkül, hogy rácsapnának a nevére, pedig ennek említése rögtön tisztázhatná az egész dolgot. Egy, a *Light* című folyóiratban a minap kiadott közlemény illusztrálja a mondottakat: egy fiatal, nemrég meghalt tiszt igyekezett atyjához a közvetlen hang módszerének igénybevételével üzenetet juttatni. Atyja nevét ugyan semmikép sem tudta közölni, annyit azonban sikerült megértetnie, hogy atyja a dublini Kildare Street Club tagja. Ezen az utonmódon sikerült atyját feltalálni, aki vallomása szerint emettől függetlenül Dublinban már előbb azt a jelentést kapta, hogy Londonból kérdést fognak intézni hozzá. Földön viselt nevünk tulajdonképpen csak valami egészen lényegtelen, személyiségünkkel bensőleg össze nem függő dolog és talán az első, amit kimulásunkkal levetünk magunkról. Talán a tulvilággal való érintkezésünket a törvény korlátozza, mely nehézségeket gördít az útba, azzal a céllal, hogy intelligenciánkat tevékenységre kényszerítse.

Az a lehetőség, hogy valamely törvény a közvetlen beszédet a közvetett beszéd javára megnehezíti, a keresztbe-levelezés eredményei révén megerősödik valószínűségében, mert itt folytonosan a körülírás lép a közvetlen állítás helyébe. Ugy tűnik, mintha egy bölcs angyal a tulvilágon így beszélne: »Nehezítsétek meg

a földi emberek dolgát. Kényszerítsétek őket egy kissé a tulajdon értelmük használatára. Mert, ha mindent mi tennénk meg helyettük, pusztá automatákká válnának.» Ha egy angyal ezeket a szavakat mondaná, ezek a tényleges viszonyokat jellemeznék. Bármilyen legyen is a dolog magyarázata, maga a tény figyelemre méltó.

Még egy más körülményt is meg kell említenem, tudniillik a tulvilágról származó üzeneteknek megbízhatatlanságát abban az esetben, ha időmeghatározásokról van szó. Ezek majdnem mindig tévesek. A földi időfogalom valóban más, mint a tulvilági. Említettem már, hogy házamban élt egy hölgy, akiben megvolt az automatikus írás adománya és szoros összeköttetésben volt három fivérével, kik mind a háboruban estek el. Valahányszor fivéreinek üzeneteit jelentette, tényleges körülmények tekintetében szinte sohasem követett el főbenjáró tévedést, ellenben időmeghatározások tekintetében majdnem mindig tévedett, — egyetlenegy, magában véve is jellemző eset kivételével. Bár elkövetkezendő eseményeknek prófétai megjövendölésében hetekkel és hónapokkal tévedett, mégis egy ízben napnyi pontossággal jelezte előre egy távirat érkezését Afrikából. Beteljesedett az a bizodalmas jóslata is, hogy negyedik fivére meg fog szökni a német fogságból. Egészében azonban a prófétai adományok lehetőségeire és határaitra vonatkozó véleménynyilvánítást későbbre tartom fenn magamnak.

Az erőnek ezen tényleges határait nem is véve számba, sajnos, számot kell vetnünk csintalan, sőt rossz-akaratu szellemeknek hidegvérű hazudozásaival is. Azt hiszem, minden kereső tapasztalta már szándékos csalás bizonyosságait, melyek alkalomadtán igaz, valódi közlések közé keveredtek. Bizonyára eféle jelentésekre gondolt az apostol, midőn ezt mondta: »Szeretteim, ne higgyetek minden szellemnek, hanem vizsgáljátok meg a szellemeket, vajjon Istentől jönnek-e?« Ezek a szavak csak azt jelenthetik, hogy az első keresztyének azt, amit mi spiritizmuson értünk, nemcsak gyakorlatilag üzték, hanem, hogy nekik is ugyanazon nehézségekkel kellett megküzdeniök, mint nekünk. Semmisem tűnik inkább visszariasztónak, mint az a tény, hogy kaphatunk hosszú összefüggő üzenetet a hozzátartozó részletekkel együtt s végül is kiderülhet, hogy az egész közlés szemenszedett szédelgés. És épp itt nem szabad elfelejtenünk, hogy sok sikertelen kísérletet ellensúlyoz egyetlenegy olyan eset, mely vitathatatlanul valódinak bizonyult. Ha csak egyetlenegy távirat is eljut hozzánk, ebből tudjuk, hogy tényleg van földadó és van táviróvonal, ami mellett közömbös az, hogy milyen zavarok fordulhatnak elő ezen a vonalon. Így van ez a tulvilágról származó üzenetekkel is. Mindenesetre a zavarok meglehetősen bosszantók és alkalmasak bizalmatlanság keltésére, de csak addig, míg az üzenet megvizsgálása révén annak valódisága ki nem derült. Egy huron

pendülnek az összes állítólagos Milton-ok, kiknek fogalmuk sincs a versmértékről, a Shelley-k, akik nem tudnak verset írni, a Shakespeare-ek, akik nem tudnak gondolkodni és a többi abszurd hamisítások, melyek a tőlünk védelmezett ügyet nevetségessé torzítják. Itt szándékos csalásról van szó, már akár innen, akár a tulvilágról ered is ez. De az az állítás, hogy az ilyes-
miknek előfordulása megsemmisítő ítéletet jelentene az egész mozgalomra, épp oly ostoba, mint a magunk világának elátkozása, azzal a megokolással, hogy néha fölöttébb kényelmetlen emberek keresztezik utjainkat.

Egy tény mellett nyugodt lelkiismerettel sikra szállhatok: bár alkalmilag hamis jelentéseket kaptam, mind-ezen hosszú évek alatt soha barátságtalan vagy éppen illetlen üzenet nem jutott tudomásomra. Az ilyesmi bizonyára csak egészen ritkán fordult elő. Ha azonban őrvongást és egyéb ördöngösséget fognak ránk, akkor képzelgésekben tobzódnak. Az elmegyógyintézetek statisztikája nem támogatja az eféle állításokat. A médiumok átlagos életkora olyan, mint minden más emberé. Tudom, hogy az üléseken alkalmazott szertartásos alakosságokat tulzásba is lehet vinni. Mihelyt az ember meggyőződött a tünemények valódiságáról, ezek az ülések betöltötték feladatukat. Aki abban látja élete feladatát, hogy ülésről-ülésre szaladgál, abban a veszélyben forog, hogy egyszerű szenzáció-vadásszá süllyed. Mint más vallásos kultuszokban, itt is elhatalmasod-

hatik a külső forma a belső tartalom rovására. A fizikai bizonyítékok keresése közben itt is megfélekedhetnek az ember arról, hogy mindezen jelenségeknek tulajdonképeni feladata abban áll, hogy bizalommal töltsön el minket a jövő iránt és lelki erővel a jelenben, hogy felfoghassuk az anyag mulandóságát, szemben azzal, ami az anyag fölött áll.

És így hosszú évek után, melyeket az igazság keresésében töltöttem, arra az eredményre jutok, hogy alkalmilag előforduló csalások ellenére, melyeket a spiritiszták fájlalnak, vad képzelgések ellenére, melyeket mi józanul visszautasítunk, ennek a spiritiszta-mozgalomnak nagy, megingathatatlan igazság az alapja, olyan igazság, melyet határozottan és hasonlíthatatlanul nagyobb biztonsággal be lehet bizonyítani, mint bármely dogmát, melyet ismerék.

Mint már rámutattam, a spiritiszta tanításban nem új felfedezésről van szó, hanem egy réginek a felélesztéséről. Azonban ez ebben a materialista korban egyre megy. Oly férfiaknak, mint Crookes, Wallace, Flammarion, Ch. Richet, Lodge, Barrett, Lombroso, Drayson tábornok, Turner tábornok, Balantyne ügyvéd, W. T. Stead, Edmunds bíró, Usborne Moore tengernagy, Wilberforce archidiakonus és rengeteg másnak a tudományos kutatásban kiértett nézeteit napjainkban immár nem lehet a »butaság« szóval elintézni. Joggal mondta Arthur Hill, hogy ma már oly fejlődési fokot értünk

el, hogy részünkről további bizonyítékok felsorakoztatása feleslegesnek látszik és ellenfeleinkre hárul a kötelesség, hogy az ellenérveket felkutassák. Éppen azok az emberek, akik telekiabálják a világot a bizonyítékok követelésével, ugyyszólván sohasem vették maguknak a fáradságot, hogy a már összehordott, terjedelmes bizonyítékokat vizsgálatnak vessék alá.

Ugy látszik, mindegyikük azt hiszi, hogy az egész kérdést újból fel kell fejteni csupán azért, mert ő kifejezte azt az óhaját, hogy tájékozódni kíván. Ellenfeleink szívesen támadnak arra, aki éppen utoljára kifejtette a világos tényállást (ebben a pillanatban ez a személy nem kisebb ember, mint Sir Oliver Lodge), és aztán úgy bánnak el vele, mintha új, saját nézetein alapuló állításokkal lépett volna elő, — teljességgel figyelmen kívül hagyva annyi más, korábbi, független tanúnak a mellettünk szóló kutatását. Ez nem becsületes kritikai módszer, mert éppen sok független tanúnak egybehangzó állítása az alapja minden bizonyításnak. És a mi esetünkben sok külön tanu van, akiknek a nyilatkozatait magukban véve is döntő bizonyítékok gyanánt kellene elfogadni. Itt van például a belfast-i dr. Crawford, aki mükedvelő médiumát magasra emelt, tehát a padlóval nem érintkező lábakkal mérlegre ülteti és megállapítja, hogy az esetről-esetre előidézett tüneteményekhez képest annak testsulya több fonttal fogy. A vizsgálatokat valóban tudományos alapossággal vé-

gezte és tudományos pontossággal számolt be róluk. Még, ha az okkult erőkre vonatkozó ismeretünk pusztán csak Crawford kutatásain alapulna is, nem értem, hogy hogyan lehetne jelentőségüket lekicsinyelni, vagy éppen tagadni. Ó nem! E tünemények ténszerűsége minden elfogulatlan kutató elme előtt régtől fogva meg-ingathatatlanul be van bizonyítva, úgy, hogy a pusztá keresés periódusa már elmúlt. Régóta égető szükséglet már ezen kutatás eredményeit vallási rendszerre összefoglalni.

Avagy megelégedjünk azzal, hogy rámeredünk erre az új kinyilatkoztatásra, anélkül, hogy belső jelentőségére gondolnánk, hasonlókká váljunk-e a vademerek-hez, kik szájtátva állnak meg a drótnélküli táviró készülékei előtt, anélkül, hogy a hozzánk juttatott üzenetek hatóerőit értékelnők? Vagy inkább hajlandók vagyunk megemberelni magunkat, hogy ezeknek a tulvilágról származó sulyos tartalmu megnyilvánulásoknak lényegét szellemileg és lelkileg megragadjuk és ezekből vallási rendszert építsünk fel, melynek alapjai földi, emberi értelmén és földöntuli ihletésen nyugszanak? A tünemények átérték a társasjáték stádiumát és tul vannak rajta. Sőt a vitatható tudományos ujszerűség stádiumából is kilépnek már s éppen azon a ponton vannak — — vagy kellene lenniök — —, hogy vallásos világnézet rendszerévé alakuljanak ki, bizonyos vonatkozásokban megerősítve régi nézeteket,

más vonatkozásokban teljesen újat tárva fel. Ezen új világnézetnek alapvető bizonyítékai oly roppant terjedelműek, hogy összeállításuk tekintélyes könyvtár töltene meg. Még pedig a mi tanuink nem homályos ősidők árnyaszerű alakjai, akik kívül esnek a szembesítés lehetőségén, hanem tulajdon kortársaink, jellemes és nagytehetségű férfiak, kiknek joguk van általános tiszteletre számot tartani. Véleményem szerint a viszonyokat rövid alternatívával így lehet jellemezni: csak két lehetőség van. Vagy járványos örűtség lepte meg mindazon embereket, kik két nemzedéken át két nagy világrészben éltek, még pedig olyanfajta örűtség, mely éppen azokat az embereket szállja meg, akik minden más tekintetben az értelemnek rendkívűl magas fokán állnak, — vagy pedig megáll a másik lehetőség: isteni forrásból az utóbbi évek folyamán új üzenet érkezett hozzánk s vele együtt a Krisztus halála óta legnagyobb jelentőségű vallási esemény. Mert a reformáció magában véve nem hozott új kinyilatkoztatást, csak egy réginek a helyreigazítását. Igen, új üzenet érkezett, mely a halálról s az emberi sorsról való egész fölfogásunkat ujjaalakítja. E két lehetőségen kívül semmi más feltevés nem állhatja meg a helyét. Azok az elméletek, melyek csalásról vagy önámításról fecsegnek, világosan ellentétbe jutnak a bizonyító anyaggal. Nem! Vagy tökéletes örűségről van szó, vagy a vallásos világnézet átalakításáról, forradalomról, mely tökéletesen felpáncéloz a ha-

lálfélelemmel szemben s nagyszerű vigasztalást hoz, ha lehull a szent fátyol köztünk s azok között, kiket szeretünk.

Még néhány szóból álló gyakorlati ösztönzést szeretnék idecsatolni azok számára, akik tudják, hogy az igazságot hirdetem. Mozgalmunk a legnagyobb előrehaladás az emberiség történelmében. Mi módon hasznosítsuk? A tulajdon meggyőződésünket kell hirdetnünk — — ez becsületbeli kötelesség, — — különösen azoknak, akiket bánat sujtott. És, ha ezt a kötelességünket teljesítettük, hagyjuk a szenvedélyes erőszakoskodást, inkább engedjünk át minden továbbit a mienknél magasabb bölcsességnek. Senkitől sem akarjuk elvenni hitét. Csak azokat akarjuk visszanyerni, akik a materiális fölfogás utvesztőin tévelyegnek; ki akarjuk vezetni őket szűk látókörük határaiból, fel a sziklafokra, ahonnan tisztább légkörben, messzi völgyek és magaslatok ragyognak eléjük. A dogmatikus hitvallások alapján véve megkövesedtek, elavultak, belepte őket a külsőségek gyoma, mely a misztériumokkal karöltve megfojtja őket. Az embernek mindezekre a dolgokra nincs szüksége. A lényeg nagyon egyszerű és nagyon biztos. Ezt bebizonyíthatjuk.

Hangosan üti meg fülünket azoknak segélykiáltása, akik az után szomjaznak, hogy holt kedveseikkel ismét közösségbe jussanak. De ezt a törekvést is mérsékelni kell és féken kell tartani. Ha gyermekünk tá-

voli országban lakik, nem szabad követelnünk, hogy állandóan félbeszakítsa foglalkozását csak azért, hogy nekünk kimerítő híreket küldjön. Ha egyszer megvan teremtvé összeköttetésünk a tulvilággal, akkor legyünk szerények igényeinkben. Ne nyugodjunk azonban addig, míg az összeköttetés lehetősége nincs megtámadhatatlanul bebizonyítva és akkor várjunk türelemmel, azon rövid idő alatt, mely még elválaszt az ujbóli egyesüléstől. Magam jelenleg tizenhárom olyan anyával tartom fenn az érintkezést, akik elhalt fiaikkal összeköttetésben vannak. Ha az atya él, mindezekben az esetekben igazolja a bizonyítékok döntő érvényességét. Tudomásom szerint a háboru előtt ezen szülők közül csak egy ismerte az okkult dolgokat.

Ezen esetek közül több különös sajátosságokat mutat. Két esetben az elhalt fiuk alakjai a fényképen az anya mellett jelennek meg. Egy más esetben az első üzenetet az anyának egy idegen hozta, aki megkapta a pontos címet. Később az összeköttetés a fiukkal közvetlenné vált. Egy harmadik esetben oly módon közvetített az üzenet, hogy utalás történt bizonyos lapjaira és soraira olyan könyveknek, melyek távoli könyvtárakban voltak s e lapok és sorok összeállítva adták az üzenetet. Tulajdonképen ezzel az eljárással kellene kapcsolni a telepatikus befolyások lehetőségét. Valóban, minden eszközt felhasználtak, hogy ezen közvilágosztatás igazságát próbára tegyék.

És mely utakra térjen az egyes ember? Ebben van a nehézség. Óvatosan kell előrehaladnunk, mert utunkban a becsületesek mellett csalókkal találkozunk. Ajánlás alapján könnyen alkalmazhatunk fizetett médiumot. De az eredmények még a legjobb médiummal is negatívak lehetnek, mert a terület, melyre lépnek, sikamlós és ingatag. És mégis lehetséges, hogy rögtön pozitív eredmény jelentkezik. A törvények innen is, túlról is, működnek úgy, hogy szigorú szabályokat nem állíthatunk fel. Azonban mindennek, ami történik, áhítatos, imára hajló hangulatban kell történnie, önmagunk szigorú ellenőrzésének vágyával, hogy védve legyünk az önámítás ellen. A megkívántató komolysággal felfegyverkezve, egyik vagy másik módon meg fogjuk találni utunkat a győzelemhez, mert valószínűleg segítséget hoz számunkra valamely tulvilági erő.

Bizonyos emberek ellene szegülnek a tulvilággal való összeköttetésnek, mert ez állítólag akadályozza halottaink továbbfejlődését. Erre az állításra a legcsekélyebb bizonyítékot sem lehet felhozni. Éppen ellenkezőleg: a szellemlények úgy nyilatkoznak, hogy a földi szeretteikkel való érintkezés erősíti őket és segítségükre van. Alig találtam máshol oly meghatóan szivhez szóló szavakra, mint aminők azok, melyekkel Raymond elesett fiainknak azt a vágyódását festi, hogy szeretteiknek üzeneteket küldhessenek. De ők újra és újra azt tapasztalják, hogy tudatlanság és elfogultság

zárja el előlük az utat. »Oly kegyetlen dolog elhinni, hogy gyermekeink megsemmisültek, pedig mily sokan cselekednek így! Megrendítők az ifju halottak panasza, hogy szeretteik közül soha senki egy szót sem juttat hozzájuk. Ez mélységes lelki fájdalom.«

És mindenekelőtt ismerkedjél meg alaposan mindazzal, amit e tárgyban kikutattak, gondoltak, megírtak. Mind a hivek, mind az ellenfelek tulságosan elhanyagolják az irodalmat. Engedd, hogy áthasson ez a fenséges igazság. Ismerkedjél meg a roppant bizonyító anyaggal. Tépd ki magad a tünemények csábitásai-ból s eszeddel és lelkeddel ragadd meg a felséges tanítást, mely oly könyvekből szól feléd, mint az *After death* (A halál után) vagy a *Spirit Teachings* (Szellemtanítások), Stainton Moses-től. Irodalmunk egész könyvtárra való. Bár az egyes könyvek jelentősége nem egyforma, átlagban mégis rendkívül nagy értékűek. Tedd szellemivé gondolkodásodat s bővítsd körét. Engedd, hogy izes gyümölcsé érlelődjének mindennapi életedben, lépten-nyomon. Önzetlenséged vezet az ég felé. Ne fogd fel tanításunk igazságát, mint hitet vagy dogmát, hanem mint tényt, — mely oly igaz és kézzelfogható, mint akár London utcái, — annak a tanításnak az igazságát, hogy nemsokára átköltözünk a másik életbe, hol a boldogság vár reánk, s hogy ezt a boldogságot semmi más befolyás be nem szennyezheti, el nem odázhatja, mint a saját hibánk: ostobaságunk

s rövidlátó, rideg önzésünk arasnyji, tűnékeny földi életünk folyamán.

Még egyszer hangsúlyozni akarom: ámbár azok, akik hitük egész erejével szilárdan ragaszkodnak a keresztény hitvallások dogmájához, a mi új kinyilatkoztatásunkban a megsemmisülés csíráját sejditik, az új tanítás mégis egészen más, ellentétes hatást gyakorol arra a sok-sok emberre, akik a modern megismerés fényénél szemlélik az egész keresztény, dogmatikus konstrukciót. A régi kinyilatkoztatás oly sok ponton hasonlít az újhoz, hogy kétségtelenül mindkettő egyazon forrásból származik. Csakhogy a régi tanítás a századok folyamán átalakult, az emberek kezében elhalványult, a materializmus megfertőzte. És mégis ma is mindkettőn vörös fonálként húzódik át a halál utáni életben, magasabb és alacsonyabb rendű szellemlényekben való hit s a hit a jövő boldogság lehetőségében, — mely boldogság arányos földi életünk minémiségével, — a hit a szenvedés tisztító erejében, védelmező szellemlényekben, egy határtalan központi hatalomban, a szférákban, melyek végtelen sorozatban zárkóznak egymás fölé, míg csak a Legmagasabb színéig nem érnek. Ismételten feltűnnek mindezek a képzetek és sok-sok tanu bizonyítja igazságukat. A csalhatatlanságra s egyedül üdvözítő föléletességre való igény, a bálványimádás és szükkeblűség, a mellékes szertartásosságok emberi tákolmánya — — mindez

meg akarja fojtani az Istenből kiáradó gondolatokat s álarcot akar kényszeríteni az igazság arcára.

Nem tudok jobb befejezést találni e fejtegetések számára, mint az itt következő szavakat, melyek beszédesebben szólnak mindannál, amit magam mondhatnék. Sok-sok évvel ezelőtt születtek meg e szavak Gerald Masseynek, a gondolkodónak és költőnek tollából s eképen hangzanak:

»A spiritizmus nekem, mint annyi más embernek, szellemi látóköröm oly nagyszerű kiszélesedését hozta, — — felemelkedést a mennyei régiókba, — — hitemnek tényleges tudássá-tisztulását, — hogy ezen megismerés nélkül az életet csak olyan utazó életéhez hasonlithatom, aki egy vitorlason lent a hajó belsejében, gyertyafénynél, fogolyként tengődik, mikor egyszerre csak csillagos, ragyogó éjjelen felvezetik a fedélzetre, hogy első ízben láthassa, miként gyullad ki az ég szikrázó tűzben a Legmagasabbnak dicsőségére.«

ÉLETÜNK LEGKÖZELEBBI FÁZISA

Már szoltam arról, hogy az életünk legközelebbi fázisára vonatkozó híradások lényeges pontjaikban bámulatosan egybehangzanak, bár a legkülönbözőbb s egymástól független forrásokból származnak. Alkalomadtán ez az egybehangzás kiterjed még a legkisebb részletekre is. Eltérő leírások attól a kevéstől jönnek, akik a fejlődésnek nem csupán a legközelebbi, hanem több fázisát is látják és leírhatják. Következétesen egyezően hangzanak azonban a híradások ama boldog szférákról, melyeknek elérését az átlagos halandó is remélheti. Nemrégiben ismét három, egymástól független leírást olvastam, melyek az imént közölteket újból megerősítik. Az egyik az *I heard a Voice* (Hallottam egy hangot) című könyvben van, melynek szerzője »A King's Coun-

sel.« Ajánlom ezt a könyvecskét az igazság keresőinek, mert ámbár római katolikus szellemben van írva, mégis azt igazolja, hogy felfogásaink vezető szempontjai azonosak. Egy másik kis könyv, melynek címe: *The Light on the future* (Fénysugár a jövőbe), érdekes részletekkel írja le komoly dublini keresők kutatásainak eredményeit. A harmadik, nézetem szerint igen tanulságos adat, levélben érkezett hozzám Hubert Wales urtól, aki, mint aféle óvatos és szkeptikus kutató, teljes bizalmatlansággal viseltetett a tulajdon — automatikus írás útján elért — eredményei iránt s félretolta őket. Miután azonban szeme elé kerültek az én leírásaim a tulvilágról, elővette a maga régi írását, mely első ízben oly kevésbé meggyőző benyomást tett rá. Wales ur ezt írja nekem: »Cikkének olvasásakor meglepődtem, sőt szinte megrémültem, mert azok a leírások, melyeket magam kaptam a halál utáni állítólagos állapotokról, szinte a legapróbb részletekig egyeztek azokkal, melyeket ön sok forrásból összehordott anyag eredményeként kiadott. Nem gondolnám, hogy előzőleg olvastam volna valami hasonlót, amivel ezt az egyezést meg lehetne magyarázni. Egészen bizonyos, hogy abból, amit ön erről a tárgyról nyilvánosságra hozott, előbb soha semmi nem került a szemem elé. Szándékosan kerültem az olyan könyveket, mint a *Raymond*, hogy ne befolyásoljam a magam kutatásának eredményeit. A *Society of Psychical Research* (Pszihikai Kutató Tár-

saság) közleményei, melyeket ismertem, szándékosan kerülnek — mint ön tudja — a halál utáni állapotokkal való foglalkozást. Azon nyomban írásba foglalt feljegyzéseim tényleg igazolják, hogy a hozzám jutott üzenetek a következőket tartalmazzák: a halottak tovább élnek s olyan testük van, mely a mi földi érzékszerveinkkel ugyan nem érzékelhető, de a megdicsőültek számára éppen olyan tényleges valóság, mint nekünk embereknek a saját anyagi testünk. A megdicsőülteknek ez a teste, ha megszépült alakban is, lényegileg előbbi, földi alakjuknak: jellegzetes sajátosságait mutatja. Ezek nem ismernek korkülönbséget, nem ismerik a fájdalmat, a gazdagságot, a szegénységet, az alvást, ha beszélnek is olyasmit, hogy néhanapján a félöntudat állapotába esnek, mely körülbelül a hipnotikus állapotnak felel meg. Bizonyos idő múlva — — általában rövidebb idő alatt az ember átlagos életkoránál — — átmennek a fejlődésnek magasabb fokozatába. A gondolkodásnak, izlésnek s érzésnek hasonló irányát képviselő lények szívesen hajlanak a társulásra. A házastársak nem okvetlenül egyesülnek újra, de a szerelem férfi és nő között tovább él, igaz ugyan, hogy felszabadulva mindazon befolyások alól, melyek a földön oly gyakran utját állják igazi kiteljesedésének. Közvetlenül a halál után az elhalt a félöntudat nyugalmi állapotába jut, melynek időtartama egyénenként különböző. Testi fájdalmat nem érezhetnek. A vallási hitvallás milyensége semmiféle

befolyással sincs az elhalt állapotára. Létüket lényegében benső boldogság magasztosítja fel. Aki egyszer ott igazán otthon érzi magát, sohasem kívánczozhatik vissza a földre. »Munkáról«, ezen szó említésével ugyan sohasem beszéltek nekem, de sokszor beszéltek a megdicsőültek sokirányú érdeklődéséről. Ez bizonyára csak más kifejezés hasonló fogalomra. Mi emberek meg vagyunk szokva, hogy a »munka« szót a létért való küzdelem fogalmával azonosítsuk, de — mint nyomatékosan biztosítottak róla, — eféle kényszerűség a tulvilágon nincs. Valami titokzatos erő megteremti ott az összes megkívántató létfeltételeket. A bünhődés ideiglenes állapotáról sem hallottam soha utalásokat, ellenben megtudtam, hogy az elhaltak az értelmi és erkölcsi fejlődésnek abban az állapotában folytatják létüket, melyből a földön a halál kiragadta őket. Minthogy boldogságuk foka alapján véve a harmónikus és szimpatikus érzéstől függ, ennél fogva az új — s az erkölcsi fejlődésnek alacsonyabb fokán álló — jövevények még egyelőre nem tudják értékelni létük új feltételeit s nem tudnak ezeknek örvendezni.«

Eddig Hubert Wales ur levele.

Meg akarok említeni még egy másik kis könyvet: *Do thoughts perish?* (Meghálnak-e a gondolatok?), mely csak a minap jutott kezembe. A szerző ugyan nem nevezi meg magát, de nyilvánvaló, hogy a könyv egy jellemes és kiválóan tapasztalt hölgy műve. Közlemé-

nyeinek keltezéséből kiderül, hogy ugyanabban az időben keletkeztek, mint a *Raymond* című könyv, de ettől egészen függetlenül. A fiatal s a földi életből éppen kiszakított katonák állapotának s benyomásainak leírása lényegében egyező a *Raymond*-beli leírásokkal. Hogyan tudná megmagyarázni az ellenséges indulatu kritikus ezt a teljesen függetlenül létrejött egyezést?

Az automatikus írás a médiumos tehetségnek egyik fajtáját képviseli, mely a legnagyobb szerűbb eredményeket éri el, — — de éppen természetéből folyik, hogy az önámítás előtt tárva-nyitva hagyja az ajtót. Vajjon saját erőnkől használjuk kezünket, vagy külső hatalom vezet? Csak a kapott üzenet minémősége lehet itt a döntő s még emellett is tekintetbe kell vennünk a tudatunk alatt szunnyadó befolyásokat s ismereteinket. Érdeemesnek tartok felhozni egy esetet, mely véleményem szerint minden kritikát kiáll, hogy a kereső meggyőződjék: mily hathatósan szólnak a bizonyítékok amellett, hogy az eféle üzenetek külső, az átvevőtől független hatásokra következnek be. Értem James Burton kapitány esetét, melyet Arthur Hill irt meg nemrég Cassell és Társánál, Londonban megjelent könyvében: *Man is a spirit* (Az ember szellem). Amint értesülök, Burton ur ugyanaz az amatőr médium, kinek utmutatásai nyomán a minapában megtalálták Glastonbury eltemetett romjait.

James Burton kapitány így nyilatkozik:

»Midőn atyám temetése után egy héttel üzleti levelet akartam írni, úgy vettem észre, mintha kezem működése és agyam mozgó idegei közé valami bekapcsolódott volna; kezem, bámulatos gyorsasággal, elkezdett levelet írni, mely állítólag atyámtól jött s mely alá neve is oda volt írva. Megdöbbsentem. Testem jobb oldala hideggé és érzéketlenné vált. Ezen esemény után egy álló esztendeig sűrűn érkeztek ilyenféle levelek, még pedig egészen váratlan alkalmakkor. Az irás vonásai egészen kicsinyek voltak s így mindaddig nem tudtam, mit tartalmaznak a levelek, míg nagyítóüveggel meg nem vizsgáltam őket. A levelek nagyon sok olyan közleményt tartalmaztak, melyekről annakelőtte semmikép sem tudhattam semmit...«

»Anyám 60 angol mérföldnyi távolságra volt tőlem s éppen elvesztette kedves kutyáját, anélkül, hogy nekem a legcsekélyebb sejtelmem is lett volna a veszteségről. Ugyanezen nap estéjén levél érkezett atyámtól, melyben anyám iránt részvétét nyilvánította...«

»Később közölt velem egy — szüleimtől szentnek tartott — titkot, melyet kettejükön kívül senki sem ismert s mely sok évvel születésem előtt történt eseményre vonatkozott. Atyám így szólt hozzám levelében: »Mondd el ezt anyádnak s akkor meg fogja tudni, hogy valóban én vagyok az, atyád, aki a te kezeddel ír.«

»Mindaddig anyám nem tudta magát elhatározni, hogy elhiggye-e levelek eredetét. Mikor azonban tudomá-

sára adtam atyám megbízását, ájultan összeroskadt. Innen kezdve ezek a levelek voltak legnagyobb vigasza, mert hiszen 40 éves házasságuk alatt igazi, bensőséges viszony volt köztük, úgy, hogy atyám halála majdnem megszakasztotta anyám szívét.«

»Meg vagyok győződve, hogy elhalt atyámnak eredeti személyisége még ma is létezik, éppugy, mintha szobájában volna, zárt ajtó mögött. Ő éppoly kevésbé halott, mintha valami távoli országban volna.«

»...Én ezeknek a leveleknek a kifejezéseit és szókincsét összehasonlitottam saját írásaimmal (elégé ismert nevű munkatársa vagyok folyóiratoknak), s a kettő között semmi hasonlóságot sem találok.« — —

Eddig Arthur Hill ur nyilatkozatai. Egyébként utalok az idézett könyvre, mely további bőséges bizonyító anyagot tartalmaz.

TARTALOM-MUTATÓ

	Oldal
Nyomon	5
A kinyilatkoztatás	36
A halál utáni élet	50
Problémák és határok	64
Életünk legközelebbi fázisa	82

AZ OKKULTIZMUS KÖNYVEI

Az utolsó évtizedek lélek-kutatásai megállapították, hogy az emberi szellem oly erővel rendelkezik, amelyek eddig csak egy-két hatásukban nyilatkoztak meg előttünk. Ezeket a hatásokat aki nem pokoli játéknak, az vakesetnek vélte vagy legfeljebb a babonához fordult magyarázatért.

A csodás India kutatói fakir-mutatványokról beszélnek, tűzről, amely a fakirt nem égeti és ilyesekről, egyszerűen arról, hogy az akaratra támaszkodó gondolat győzedelmeskedik az anyagon.

Híres orvosok és tudósok, mint például Flammation, médiumokkal kísérletezve, tudományos eszközök ellenőrzése mellett szavukkal hitelesítenek olyan jelenségeket, hogy — mondjuk — a médium fantázia-képe, egy ujságlevél, gomb, emberi arc, sőt egész emberi alak testet ölt, anyagosul; látható érintés nélkül tárgyak emelkednek a magasba; a mérleg fölé tartott kéz távolba ható erejétől lebillen a serpenyő; a transzban lévő médium más, meghatározott, előtte ismeretlen egyén kezevonásával ír, gondolatait az ő sajátos módján fejezi ki, tényleg emlékszik, amelyeket nem ő élt át s amelyekről éber állapotban nincs s nem is lehet tudomása. A teleplasztia, telekinézia, ideo-plasztia stb. jelenségei ma tudományosan

megállapított igazságok, csak a magyarázat mikéntjében van eltérés.

A magyarázatok, akár materialista, akár spirítiszta, akár más módon történtek, főbb vonásaikban — s ez volt épp a meglepő! — egybe estek régi-régi ind, zsidó, egyiptomi titkos szekták okkult tanításaival.

Mindezeknek az adatoknak és magyarázatoknak egy rendszerbe foglalásából született meg a már világszerte komoly tudománynak tartott modern okkultizmus.

A *KULTURA* a modern és régi okkultizmus főműveit diszes külsőben, gondos és tudományosan művészi fordításokban adja közönségünk elé s alkalmat szolgáltat a magyar okkultista tudósoknak is, hogy kutatásaik eredményét magyarul jelentethessék meg.

A sorozat a következő művekkel indul:

Madary: *Okkult gondolat és megismerés.*

Maeterlinck: *A nagy űtök.*

Conan Doyle: *Mi a spirítizmus?*

Rudolf Steiner: *A szellemvilág küszöbén.*

M. Sage: *Piperné, a médium.*

Reichenbach: *Az od. (Levelek az od-mágnességről.)*

Schrenck-Notzing: *Titokzatos erők.*

A sorozatban szereplő művek egy része a buddhizmus, más része a teozófia, harmadik része az okkult tények fizikai ellenőrzése felé orientálódik, s adat-tár, elméletek, történelmi összefoglalások, részlet-kutatások, általános bevezetők egyformán helyet találnak majd AZ OKKULTIZMUS KÖNYVEI között.

